

N 3-4

JANUARO · FEBRUARO

1911

ЗВЪЗДА РИГИ

30 Коп.

СЕРІА 1

1 SERIO

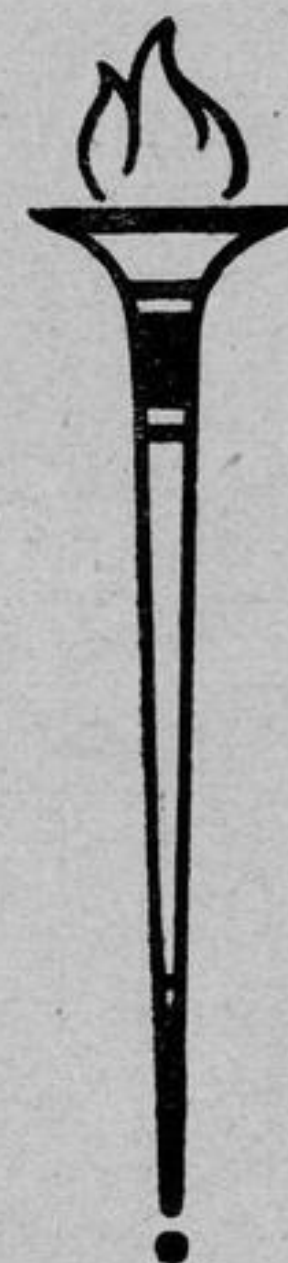
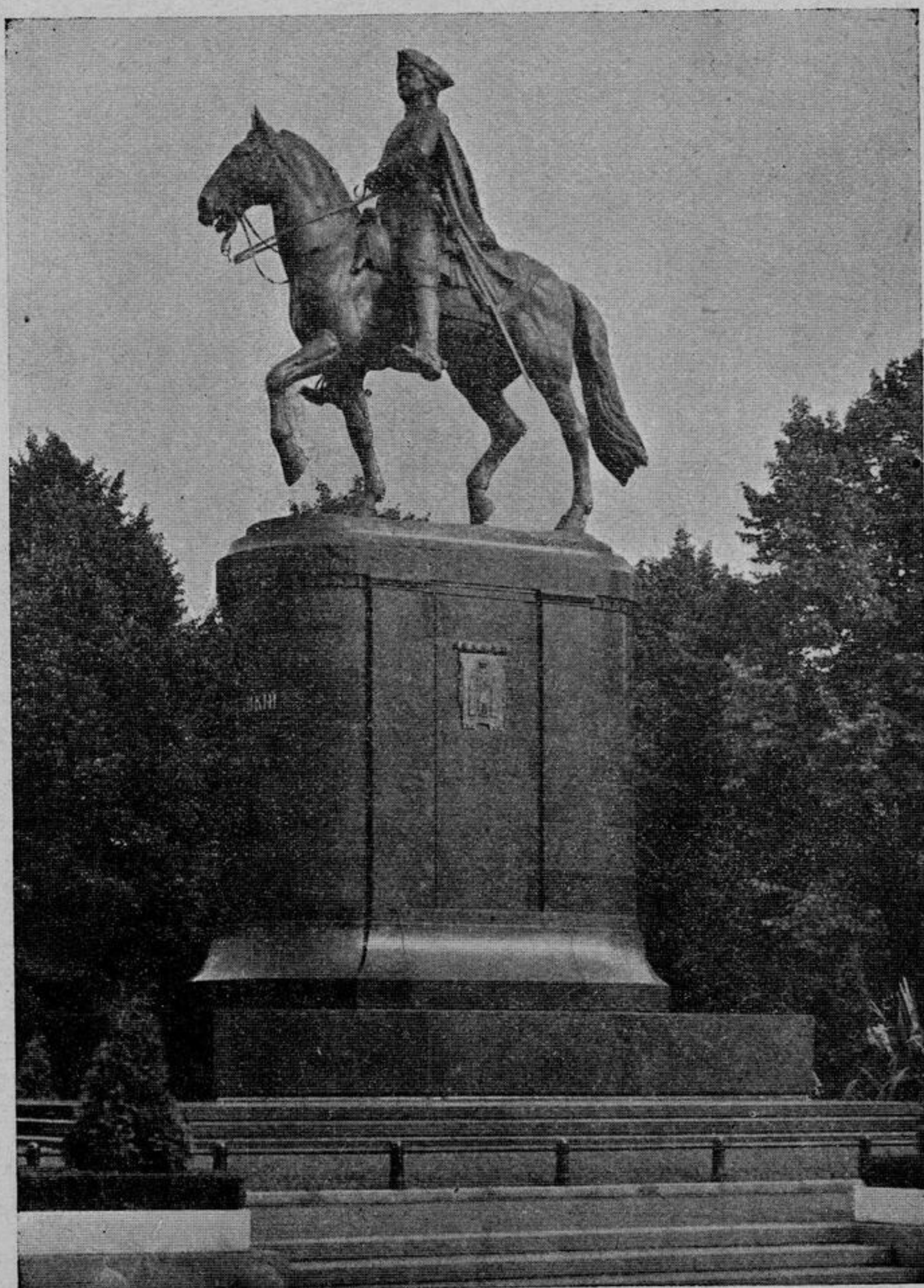
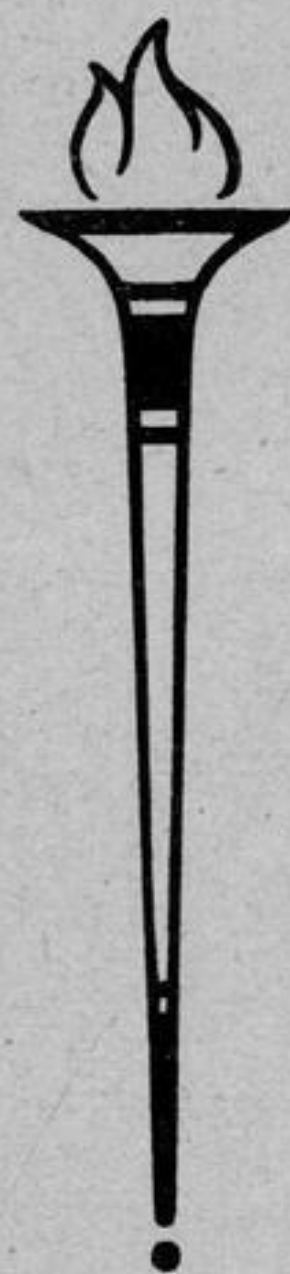
Sm 0,30

RIGA STELO

ЖУРНАЛЪ ПОСВЯЩЕННЫЙ
ПРАКТИЧЕСКОМУ ПРИМѢНЕНИЮ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЯЗЫКА
ЭСПЕРАНТО.

MONATA REVUO POR LA
PRAKTIKA UZADO DE LA
LINGVO INTERNACIA
ESPERANTO.

SUPLEMENTO POR ABONANTOJ: ESPERANTA BIBLIOTEKO INTERNACIA. N 3-4.

REDAKCIA KOMITATO.

Prof. P. Christaller, Stuttgarto. — N. P. Evstifeev, S. Peterburgo. — Dro A. Fisher, Tifliso. — T. A. Shchavinski, S. Peterburgo. — V. F. Shmurlo, Redaktoro, Riga.

KUNLABORANTOJ.

Dro K. Bein, Varsovio. — B. Breslau, Rejica. — Prof. Th. Cart, Paris. — V. E. Cheshihin, Riga. — G. Dës'kin, Kovno. — J. Elert, Riga-Mühlgraben. — R. Frenkel, Eniseisk. — S. ino Marie Hankel, Dresdeno. — H. Hodler, Genevo. — H. Höveler, Londono. — P. Kikau, Riga-Mühlgraben. — R. Laiving, Riga-Sassenhof. — H. Leitong, Omsk. — R. Menzel, Moskvo. — Dro D. Naumenko, Vladikaukazo. — A. M. Nedoshivin, Kovno. — A. Prager, Moskvo. — J. Rahamägi, Revalo. — Prof. René de Saussure, Genevo. — Fr. ino A. Sharapov, Moskvo. — M. Shirokov, Riga. — K. M. Strijov, Tomsk. — Fr. ino M. Shidlovskaja, Moskvo-Puškino. — S. rind, Tifliso. — Dro F. Thalwitzer, Dresden-Köçenbroda. — J. Vinzaraj, Riga. — A. Wachter, Riga.

Отъ редакциѣ

Рукописи присланныя въ Редакцію возвращаются, если будутъ приложены почтовые марки для пересылки. Авторы статей и замѣтокъ благоволятъ прилагать адреса, по которымъ Редакціей будутъ разосланы номера ЗВѢЗДЫ РИГИ, въ которыхъ помѣщены ихъ статьи или замѣтки.

Редакція оставляетъ за собою право исправлять присылаемые рукописи.

Право перепечатки и перевода на другіе языки лишь съ разрѣшенія редакциѣ.

Avizo

Nepresitajn manuskriptojn la Redakcio resendas, se oni almetis postmarkojn por la resendo. Autoroj de l' artikoloj & noticoj bonvolu aldoin adresojn lau kiuj la Redakcio de RIGA STELO povus dissendi la numerojn, kiuj enhavas iliajn verkojn.

La Redakcio konservas por si la rajton korekti la manuskriptojn.

La rajto de represo & traduko de ĉiuj artikoloj estas rezervita.

Условія подписки

Одиночный Абонементъ на 10 номеровъ безъ приложеній.

Тоже съ приложеніями.

Групповая подписка на 5 и болѣе экзempl. по одному адресу и для магазиновъ, безъ приложеній.

Тоже съ приложеніями.

Sm 2,00

Sm 3,00

Sm 1,50

Sm 2,50

Kondiĉoj de abono

Izola Abono por 10 numeroj, sen suplementoj.

Sama kun la suplementoj.

Grupa abono po 5 au pli ekz. por sama adreso & por librovendistoj, sen la suplementoj.

Sama kun la suplementoj.

За перемѣну адреса 20 коп. — La ŝanĝo de adreso: 2 respondkuponoj.

Отдѣльныя номера

Съ почтовой пересылкой

Безъ пересылки

Для книжныхъ магазиновъ

за каждые 5 экзemplаровъ

Безъ прилож.
Sen suplemento

Sm 0,20

" 0,20

" 0,80

Съ приложен.
Kun suplemento

Sm 0,36

" 0,30

" 1,20

Izolaj kajeroj

Kun poŝta sendo

Sen transsendo

Por librovendistoj
po 5 ekz.

1 рубль = 1 Sm = 2½ fr. = 2 Mk. = 2 shil = 0,50 dol.

Редакція и Администрація: Рига, Раковая, 11. Тел. 5288.
Redaktejo & Administrejo: Riga, Krebsstrato, 11. Tel. 5288.

Подписку принимаютъ:

Въ РИГѢ. Книжн. маг. К. Зихманъ. Театральная, 9.

МОСКВА. Кн. маг. Эсперанто. Тверская, 28.

С. ПЕТЕРБУРГЪ, МОСКВА, ХАРЬКОВЪ, Книжные магазины „Новаго Времени“.

ВАРШАВА. Кн. маг. Арцтъ, Новый Свѣтъ.

ТИФЛИСЪ. Редакція „Кавказскаго Эсперантиста“.

BERLIN. SW. Esperanto-Verlag Möller & Borel. Lindenstr. 18/19.

DRESDEN-KÖÇENBRODA. H. F. Adolfo Thalwitzer, Verlag.

STUTT GART. H. Wildt, Hofbuchhändler. Königstr. 38.

PARIS. Hachette & Kio. 79, Bd Saint-Germain.

G. Warnier & Kio. 15 rue Montmartre.

GENÈVE. Esperantio, 10, rue de la Bourse.

BARCELONA. J. Espasa è Hijos. 579 & 581, Calle de las Cortes.

LONDON. Brita Esperanto-Asocio. High Hollborn, 133—136.

WASHINGTON U. S. A. Librejo Bretanos. Angulo de la 12-a & Fiststr.

Oni abonas:

En RIGA. Librejo C. J. Sichmann, Theaterstr. 9.

MOSKVO. Librejo Esperanto, Tverskaja, 28.

S. PETERBURGO, MOSKVO, HARKOV. La

librejoj de „Nova Tempo“.

VARSOVIO. Librejo Arct, Novy Sviat.

TIPLISO. Redakcio de „Kaukaza Esperantisto“.

RIGA STELO

ЗВЪЗДА РИГИ.

Jan.—Febr. 1911.

Administrejo: RIGA, Krebsstr. 11. Tel. 5288.
Адресъ Редакціи: РИГА, Раковая, 11. Тел. 5288.

I^a Serio, N. 3—4.

AL NIAJ LEGANTOJ & KUNLABORANTOJ

FELIĈAN NOVAN JARON

deziras RIGA STELO.

Certe ni esperas, ke nia paca komuna laboro, same kiel dum la pasinta, ankau en la nuna jaro donos ĉiam pli & pli valoran rikolton. Kiel el semo de sinapo kreskas arbo, kies foliaro estas rifuĝejo por la birdaro, tiel same nia afero, evoluas & kreskas ke nur skeptikulo povas dubi, kiom ĝi estas utila al la homaro.

Ni jetu nun retrospektivan rigardon por vidi, iom detale, kion donis al ni la pasinta jaro.

ЧТО НАМЪ ДАЛЪ 1910 ГОДЪ ?

Два факта, по нашему мнѣнію, особенно характерны въ эсперантскомъ движеніи за минувшій годъ: это весьма многіе случаи официальнаго признанія Международнаго Языка и широкое распространеніе Эсперанто среди учащейся молодежи.

Въ то время, какъ на первыхъ эсперантскихъ конгрессахъ официальныя представители, или совершенно отсутствовали, или число ихъ было весьма ограничено, *) на VI же Конгрессѣ Эсперантистовъ, состоявшемся въ Вашингтонѣ, 14—20 августа 1910 года своихъ официальныхъ представителей имѣли уже шестнадцать государствъ: С. Американскіе Соединенные Штаты (армія и морское вѣдомство), Бразилія, Гондурасъ, Испанія, Китай, Костарика, Луизиана, Мексика, Орегонъ, Персія, Россія, Уругвай, Флорида, Ю. Каролина и Эквадоръ.

Столь значительное число официальныхъ представителей различныхъ государствъ, не только Новаго, но и Стараго свѣта, объясняется, разумѣется, не однимъ только фактомъ, что Уzona пригласила ихъ къ участию на конгрессѣ, оповѣстивъ государства дипломатическимъ путемъ (тоже самое сдѣлала и Испанія въ 1909 г.), но, безспорно, тѣмъ интересомъ къ Международному Языку, какой пробудился въ послѣднее время у представителей официальнаго міра, среди которыхъ въ настоящее время есть горячіе приверженцы введенія обязательнаго обученія языку Эсперанто. Здѣсь особаго вниманія заслуживаетъ фактъ того интимнаго участія, которое принимали на этомъ конгрессѣ официальныя представители отъ С. Американскихъ государствъ: предсѣдатель Бюро Американскихъ республикъ, онъ же президентъ С. Американской Лиги эсперантистовъ, является въ качествѣ президента шестого конгресса эсперантистовъ и такимъ образомъ выражаетъ официально солидарность Америки съ нашей идеей; это официальное при-

*) На первыхъ двухъ конгрессахъ (Булонъ, 1905 и Женева, 1906, официальныхъ представителей отъ государствъ не было вовсе. На III конгрессѣ въ Кембриджѣ (1907) былъ только одинъ представитель: отъ Бельгіи; на IV конгрессѣ въ Дрезденѣ (1908) ихъ было два: отъ Японіи и С. Америки; на V конгрессѣ въ Барселону (1909) своихъ представителей прислали три государства: Бельгія, Норвегія и С. Америка.

знаніе было какъ-бы санкціоновано офіціальнымъ приємомъ участниковъ конгресса въ зданіи Американскихъ республикъ; сверхъ того, С. Американское правительство выразило свою симпатію конгрессу спеціальнымъ офіціальнымъ приємомъ делегатовъ въ Министерствѣ Иностранныхъ Дѣлъ. Вашингтонское Министерство Земледѣлія также высоко ставитъ Эсперанто, что видно изъ факта, что оно содѣйствуетъ распространенію Международнаго Языка среди своихъ чиновниковъ и служащихъ.

Эсперантское движеніе въ Бразиліи принимаетъ все болѣе и болѣе офіціальнѣе характеръ. Такъ, министръ Таваресъ де Лира предсѣдательствовалъ на I Бразильскомъ Конгрессѣ Эсперантистовъ; другой министръ Лауро Миллеръ разрѣшилъ приємъ эсперантскихъ телеграммъ. По распоряженію министра Мигуэля Кальмона была издана справочная книга на Эсперанто для національной выставки. Военный министръ Гермесъ де Фонсека (недавно избранный въ президенты Бразильской республики), а также генералъ Борманъ, живо интересуясь Эсперанто, послали представителей на VI Эсперантскій Конгрессъ и разрѣшили преподаваніе Эсперанто въ военныхъ училищахъ. Градоначальники Суза Агіаръ, и Серзедулло Корреа, организовали эсперантскіе курсы во всѣхъ нормальныхъ школахъ Ріо-де-Жанейро гдѣ въ настоящее время Эсперанто преподается 400 мальчикамъ и дѣвочкамъ. Наконецъ въ засѣданіи правительственной комиссіи по вопросу о методахъ обученія графъ Альфонсъ Кользо предложилъ резолюцію, принятую единогласно: выразить сочувствіе и одобреніе дѣлу преподаванія Эсперанто въ учебныхъ заведеніяхъ. Все это заставляетъ думать, что время офіціального признанія Эсперанто въ Бразиліи уже не за горами.

Президентъ республики Колумбія Карлосъ Рэстрэпо принялъ подъ свое высокое покровительство „Союзъ колумбійскихъ Эсперантистовъ“.

Губернаторъ и Вице-Губернаторъ штата Вермонтъ въ С. Америкѣ изучаютъ языкъ Эсперанто.

По желанію короля Альфонса XIII Эсперанто преподается въ Мадридѣ въ Академіяхъ Офицерской и Военно-Медицинской.

Въ военныхъ сферахъ Эсперанто также пользуется полнымъ успѣхомъ. Такъ, король испанскій Альфонсъ XIII является почетнымъ покровителемъ Военной Лиги эсперантистовъ въ Мадридѣ.

Французскій листокъ „Armée Moderne“ публикуетъ „матеріалы для составленія спеціальнаго военно-техническаго эсперантскаго словаря“, получаемые имъ отъ офицеровъ изъ Англіи, Австріи, Болгаріи, Испаніи, Мексики, Россіи, Франціи и С. Америки.

Министры Народнаго Просвѣщенія во Франціи и Испаніи офіціально заявили себя убѣжденными сторонниками Эсперантизма.

Во Французской палатѣ, по инициативѣ 54 депутатовъ, организуется Парламентская Фракція Эсперантистовъ.

Въ Потсдамѣ избранъ особый комитетъ для практическаго примѣненія Эсперанто. Предсѣдателемъ комитета состоитъ городской голова Потсдама, г. Вестбергъ, членъ Палаты Господъ.

Офіціально имя Эсперанто было произнесено и въ Саксонскомъ Ландтагѣ, а именно 15 и 19 апрѣля 1910 г., когда съ депутатской трибуны было разъяснено то высокое значеніе, какое языкъ Эсперанто представляетъ для образованія и международной торговли.

Офіціальное участіе многихъ городовъ къ Международному Языку выказано денежными субсидіями мѣстнымъ эсперантскимъ группамъ, выдаваемыми на цѣли пропаганды языка Эсперанто.

Въ этомъ отношеніи Франція занимаетъ первое мѣсто: здѣсь можно упомянуть города: Армантіеръ, Бомъ, Кондэ, Ле-Крезе, Ле-Пюи, Лиможъ, С. Омеръ, Тулонъ, Тулуза, Руанъ. — Въ Испаніи: Барселона, Бильбао, Баракальдо. — Въ

Австро-Венгрии: Прага и Пильзень. — Въ Германіи: Ганноверъ и Дрезденъ. — Въ Бельгіи: Антверпенъ.

Магистратъ города Будапешта постановилъ поручить редактору эсперантскаго журнала „La Verda Standardo“ г-ну А. Мариху преподаваніе Эсперанто въ реальномъ училищѣ и женской гимназіи. Кромѣ того, тотъ же Марихъ преподаетъ Эсперанто въ Будапештской Военной Академіи и во многихъ другихъ учебныхъ заведеніяхъ.

Всѣмъ намъ хорошо извѣстенъ фактъ, что префектъ полиціи города Парижа циркулярно предложилъ полицейскимъ управленіямъ всѣхъ европейскихъ государствъ, ввести Эсперанто въ качествѣ официальнаго языка для международной переписки, и является организаторомъ „Internacia Policasocio“.

Во многихъ городахъ Европы (см. № 2 „Звѣзды Риги“) учреждены курсы Эсперанто для полицейскихъ чиновъ. Въ Германіи, какъ полицейскіе чины, такъ и почтово-телеграфные чиновники-эсперантисты объединились въ особыя лиги и имѣютъ свои центральные органы: „Polica Esperantisto“ и „Poŝta Esperantisto“.

Распространеніе Эсперанто среди учащейся молодежи является естественнымъ результатомъ того участія къ нашей идеѣ учительскаго персонала, въ средѣ котораго мало по малу назрѣваетъ сознаніе необходимости отрѣшиться отъ классицизма, рутины и схоластики, царствующихъ и донинѣ среди представителей этой касты. Но даже и тамъ, гдѣ представители новыхъ взглядовъ на систему обученія почти отсутствуютъ, въ учебномъ мірѣ чувствуется потребность чего-то новаго, еще не формулированнаго. Не только во многихъ элементарныхъ школахъ, реальныхъ училищахъ и колледжахъ, а также и въ профессиональныхъ училищахъ, техническихъ институтахъ, академіяхъ и университетахъ, допущено преподаваніе языка Эсперанто, какъ факультативнаго предмета, но то тутъ, то тамъ Эсперанто вводится какъ предметъ обязательный.

Теперь уже нѣтъ возможности не только перечислить всѣ учебныя заведенія и другія организаціи, гдѣ производится преподаваніе международнаго языка Эсперанто, но даже и собрать точныя свѣдѣнія, гдѣ преподаваніе началось лишь въ минувшемъ году: число ихъ весьма велико; уже не десятки, не сотни, а тысячи. Пройдетъ еще нѣсколько лѣтъ и трудно будетъ отыскать уголокъ земного шара, гдѣ обученіе Международному Языку не производилось-бы!

Здѣсь особенно интересно отмѣтить фактъ того широкаго распространенія, которое Эсперанто нашло среди студенчества, и въ этомъ отношеніи Россія стоитъ едва-ли не на первомъ мѣстѣ: Москва, Петербургъ, Харьковъ, Варшава, Тифлисъ, Казань, Томскъ, Саратовъ, Владивостокъ соперничаютъ съ высшими учебными заведеніями Берлина, Вѣны, Парижа, Мадрида, Кадиса, Дарлингтона, Питтсбурга, Бреславля, Граца, Загреба, Софіи, Будапешта, Мюнхена, Лейпцига и Кенигсберга, Гёттингена и многихъ другихъ.

Въ Ганноверѣ Эсперантское Общество получило разрѣшеніе ввести преподаваніе Эсперанто во всѣхъ городскихъ училищахъ. Въ Королевскихъ Коммерческихъ Академіяхъ Лейпцига и Праги Эсперанто введено въ программу двухъ послѣднихъ курсовъ.

Для насъ русскихъ эсперантистовъ минувшій годъ всегда остается памятнымъ какъ годъ основанія, — по образцу: Internacia Instituto Esperanto въ Женевѣ и Saksa Esperanto Instituto въ Дрезденѣ — Московскаго Института Эсперанто, открытіе котораго является исключительно заслугою его перваго директора А. Сахарова, получившаго, на это при содѣйствіи проф. Брандта, особое разрѣшеніе Министерства Народнаго Просвѣщенія.

Секретаріатъ Министерства Народнаго Просвѣщенія въ Мексикѣ настолько заинтересованъ Эсперанто, что Министромъ затребованы официальныя рапорты объ Эсперантскихъ конгрессахъ въ Барселонѣ и Вашингтонѣ.

Въ Бразиліи Эсперанто введено въ средне-учебныхъ заведеніяхъ многихъ городовъ, а въ Ріо-де-Жанейро — даже во всѣхъ.

Лордъ-мэръ города Лондона официально выразилъ редактору журнала „British Esperantist“ свою живѣйшую симпатію и готовность поддерживать эсперантское движеніе, „которое въ столь высокой мѣрѣ отвѣчаетъ стремленію къ установленію міровой гармоніи.“ Совѣтомъ Народнаго Образованія въ Лондонѣ также признано значеніе Эсперанто и разрѣшено преподаваніе его, какъ въ профессиональныхъ, такъ и на вечернихъ курсахъ, число коихъ къ концу года было свыше сорока. Лондонская Торговая Палата циркулярно разослала программы экзаменовъ на 1911 годъ, включивъ въ нее языкъ Эсперанто. Въ коммерческихъ училищахъ Великобританіи, на выпускномъ экзаменѣ кандидатамъ предоставленъ выборъ языка Эсперанто наравнѣ съ иностранными.

Ирландское общество Наукъ и Искусствъ ввело языкъ Эсперанто въ программу своихъ испытаній.

Во Франціи языкъ Эсперанто преподается официально во многихъ городахъ: Въ Лиллѣ при факультетѣ Университета. Въ Лиллѣ въ настоящее время болѣе 1000 дѣтей обоего пола обучаются языку Эсперанто. Что-же касается города Бордо, то тамъ Эсперанто введено въ программу школьнаго обученія во всѣхъ его учебныхъ заведеніяхъ даже въ качествѣ обязательнаго предмета. — На экзаменѣ на званіе французскаго пилота знаніе Эсперанто также обязательно, такъ какъ этотъ языкъ французскими воздухоплавателями официально принятъ какъ вспомогательный.

Официально, наконецъ, языкъ Эсперанто введенъ въ учебныя заведенія и въ Болгаріи. (Дупница, Плевно). — Тоже самое сдѣлалъ Штатъ Мэрилэндъ въ С. Америкѣ закономъ отъ 29-го марта 1910 года.

Наконецъ, на островѣ Самосѣ князь Андрей Копасесъ, закономъ 8-го октября 1910 за № 2342, ввелъ преподаваніе Эсперанто какъ обязательнаго предмета. Въ Австро-Венгріи (въ Пельѣ, Нагивардѣ, Литовлѣ).

Но и помимо школы преподаваніе языка Эсперанто производится въ широкихъ размѣрахъ: такъ напримѣръ укажемъ на Лигу Молодыхъ Эсперантистовъ, имѣющую свои отдѣленія въ Варшавѣ, Бѣлградѣ, Вашингтонѣ, Гаагѣ, Бризбанѣ, Воронежѣ, Грозномѣ, Бохніи, Нишѣ, Бухарестѣ, Копенгагенѣ, Бауценѣ, Гутвилѣ и мн. др. — Къ этой же категоріи слѣдуетъ отнести и скромный починъ Рижскаго Société Polyglotte, введшаго у себя преподаваніе Эсперанто съ осени прошлаго года и въ настоящее время испрашивающаго разрѣшеніе на открытіе отдѣленій на окраинахъ города.

Въ Седанѣ организованы официально курсы Эсперанто для солдатъ, а въ Портсмутѣ организованы ежедневные курсы для матросовъ.

Нельзя не упомянуть здѣсь и о Юной Гвардіи (Boy Scouts), гдѣ Эсперанто было встрѣчено съ энтузіазмомъ.

Наконецъ и въ самой средѣ преподавателей начинаютъ образовываться кружки, имѣющія цѣлью пропаганду Международнаго Языка; назовемъ, напр. Esperanto-Vereinigung von Lehrern höherer Schulen Sachsens (Riesa a. E.) Эсперантскій Союзъ преподавателей высшихъ учебныхъ заведеній Саксоніи, имѣющій цѣлью объединить всѣхъ нѣмецко-говорящихъ учителей, понимающихъ высококультурныя цѣли, достижимыя на фундаментѣ нейтральнаго языка единого для всѣхъ культурныхъ людей.

Была вспышка въ этомъ родѣ и у насъ въ Россіи: среди педагоговъ города Воронежа: собрались издавать „Журналъ Воронежской Молодежи“ и при немъ: „Унаа Lumego“ и выпустили даже первый номеръ этого журнала. . . .

Совершенно особое мѣсто занимаетъ преподаваніе языка Эсперанто среди слѣпыхъ. Здѣсь, разумѣется, не мѣсто распространяться о томъ громадномъ значеніи, которое имѣетъ для нихъ Международный Языкъ. Здѣсь мы лишь констатируемъ фактъ чрезвычайно быстро прогрессирующаго распространенія его среди этихъ обездоленныхъ судьбою людей, коимъ Эсперанто не только оказалъ важныя практическія услуги, но и открылъ новый міръ, до того для нихъ недо-

ступный и невѣдомый. Первоначальный толчекъ этому движенію былъ данъ всего лишь въ 1906 году проф. Каромъ, предсѣдателемъ Парижскаго комитета о слѣпыхъ и редакторомъ журнала „Esperanta Ligilo“, посвященнаго интересамъ слѣпыхъ и печатаемаго рельефными буквами по системѣ Брайля. Здѣсь на первомъ мѣстѣ стоитъ Институтъ Ватра Луминуаза въ Румыніи, состоящій подъ покровительствомъ королевы Румынской, а также Институтъ слѣпыхъ въ Прагѣ и Лига слѣпыхъ Тригеросъ въ Мексикѣ, куда, какъ и повсюду, преподаваніе Эсперанто, внесло свѣтъ и радость и въ этотъ мракъ и туманъ нашихъ бѣдныхъ братьевъ. Тоже самое слѣдуетъ сказать о Національной коллегіи въ Мадридѣ и подобнаго рода учрежденіяхъ Христіаніи и Бухареста. Особого упоминанія заслуживаетъ Королевскій Институтъ слѣпыхъ Волува, въ Брюсселѣ, гдѣ Эсперанто введено съ 1907 года. Среди воспитанниковъ этого учрежденія есть не мало эсперантистовъ, въ распоряженіи которыхъ имѣется Эсперантская Библіотека, состоящая изъ произведеній литературы, напечатанныхъ тѣмъ же шрифтомъ Брайля, какъ и журналъ „Esperanta Ligilo“. Въ отвѣтъ на конкурсъ, устроенный въ прошломъ году, эта газета получила 9 докладовъ, причемъ всѣ докладчики (слѣпые эсперантисты) въ одинъ голосъ утверждаютъ, что „Эсперанто, облегчая сообщеніе между слѣпыми, приноситъ имъ болѣе независимости и это для нихъ самое важное“. Братомъ Исидоромъ, который является главнымъ руководителемъ этой группы, на Конгрессѣ слѣпыхъ, состоявшемся въ Неаполѣ 1910 г. въ программу будущаго конгресса внесена слѣдующая тема: „Использовано-ли Эсперанто, практически, какъ Международный Языкъ, среди слѣпыхъ и если да, то какіе результаты получены изъ этихъ опытовъ?“

Изъ чисто практическихъ областей самыя крупныя завоеванія международный языкъ дѣлаетъ въ области торговли и промышленности. Въ этомъ отношеніи на первомъ мѣстѣ стоятъ земли съ нѣмецкимъ населеніемъ: Internationale Gesellschaft zur Förderung des Kaufmännischen Unterrichtswesens, Международное Общество содѣйствія Коммерческаго образованія, въ Бернѣ; Kaufmännischer Verein. Купеческое Общество во Франкфуртѣ на Майнѣ; торговые палаты въ Бромбергѣ, Карлсруэ, въ Швейницѣ, Касселѣ, Лигницѣ и др. вотъ очаги распространенія Эсперанто среди нѣмецкаго купечества.

Большинство торговыхъ палатъ Испаніи и Франціи официально признали пользу введенія языка Эсперанто въ сферу ихъ дѣятельности. Многіе изъ нихъ оказываютъ денежную поддержку мѣстнымъ Эсперантскимъ группамъ. Англія признала права Эсперанто въ своихъ профессиональныхъ школахъ. Въ С.Этьенѣ Экспортная фирма для вывоза мѣстныхъ продуктовъ, ввела Эсперанто въ качествѣ международного языка для своей переписки.

Образовавшаяся въ Дрезденѣ Лига Коммерсантовъ объединяетъ болѣе 160 фирмъ города Дрездена и Саксоніи принявшихъ яз. Эсперанто въ обиходъ своей переписки съ иностранцами.

Множество фирмъ начало уже печатаніе каталоговъ и прейсъ-курантовъ на Эсперанто, напр.: Heinrich Ernemann, въ Дрезденѣ: фотографическія принадлежности. — Hartmann & Braun во Франкфуртѣ на Майнѣ: электротехника. — Clément Bayard въ Парижѣ: фабрика автомобилей и аэроплановъ. — Burgess Wellcome & Co. въ Лондонѣ: аптекарскіе товары.

Многолѣтній опытъ показываетъ намъ, что Эсперанто даетъ возможность сноситься какъ письменно, такъ и по телеграфу, съ любой фирмой, съ любымъ заграничнымъ городомъ или мѣстечкомъ и получить необходимыя свѣдѣнія, выписать товаръ или просто затребовать прейсъ-курантъ для полученія справокъ о цѣнахъ на товары.

Наконецъ, тотъ фактъ, что насъ русскихъ эсперантистовъ, за послѣдніе годы заграница положительно засыпаетъ своими каталогами, напечатанными на Эсперанто, ясно доказываетъ, что, въ то время, какъ для насъ Эсперанто все еще является чѣмъ то въ родѣ эфемеріи, въ розовыхъ облакахъ, практическіе янки

и Михели (я не говорю о мѣстныхъ нѣмцахъ: они такіе же рутинеры, какъ и мы, православные) умѣютъ уже выжать сокъ изъ лимона.

Успѣхи въ области сношеній вообще и туризма въ частности уже много скромнѣе, хотя и здѣсь можно указать на нѣкоторые успѣхи. Уже одинъ тотъ фактъ, что „Французскій Турингъ-Клубъ“, съ сотнями тысячъ членовъ, официально принялъ Эсперанто для международныхъ сношеній, говоритъ много. Шведскій и Русскій Турингъ-Клубы, хотя и не въ такомъ масштабѣ, тоже сочувственно относятся къ Эсперанто, какъ языку туристовъ. Совсѣмъ иначе поставлено дѣло у нашихъ антиподовъ, т. е. въ Австраліи: Intelligence and Tourist bureau т. е. справочное бюро для Туристовъ въ Сиднеѣ ввело языкъ Эсперанто по соглашенію съ соотвѣтствующимъ Министерствомъ. — Секція туризма и гигиены въ Новой Зеландіи издаетъ брошюры параллельно на англійскомъ языкѣ и Эсперанто; знаніе языка Эсперанто для чиновниковъ этихъ учреждений обязательно!! — Всемирно извѣстная фирма Кукъ и Ко. ввела Эсперанто въ обиходъ своихъ сношеній. — Эсперанто принято также въ справочныхъ бюро для сношеній съ иностранцами въ городахъ: Аугсбурга, Будапешта и Годесберга и нѣкоторыхъ швейцарскихъ.

Многіе служащіе городскихъ трамваевъ въ Роттердамѣ и Дрезденѣ говорятъ на Эсперанто. Уже существуетъ много группъ, намѣтившихъ себѣ цѣлью содѣйствовать облегченію международныхъ сношеній для своихъ сотоварищей, на примѣръ Международныя О-ва желѣзнодорожныхъ рабочихъ и рабочихъ печатнаго дѣла и союзы нѣмецкихъ желѣзнодорожныхъ служащихъ-эсперантистовъ. Отмѣтимъ также фактъ, что союзъ электро-инженеровъ въ Англіи, ввелъ языкъ Эсперанто для сношенія съ заграницей, а центральная Лабораторія Общества Электриковъ въ Парижѣ ведетъ переписку на языкѣ Эсперанто съ Палатою Мѣръ и Вѣсовъ въ Вашингтонѣ. Здѣсь можно также упомянуть, что извѣстный воздухоплаватель Фарманъ пользуется языкомъ Эсперанто, чтобы учениковъ своихъ, не говорящихъ на французскомъ языкѣ, познакомить съ деталями своего искусства. Въ Бокстелѣ (Голландія) образовалась группа желѣзно-дорожныхъ служащихъ для изученія языка Эсперанто. — Венгерское Министерство путей сообщенія предложило и дало возможность изучать языкъ Эсперанто своимъ служащимъ. Образовалась Международная Лига желѣзнодорожныхъ служащихъ, и начало коей положено еще въ 1907 г. на V Конгрессѣ въ Барселонѣ.

Наше Министерство путей сообщенія также сдѣлало первые, правда еще очень робкіе, шаги въ томъ же направленіи и „озабочено“ введеніемъ языка Эсперанто въ скорыхъ поѣздахъ, но, какъ истинно русское министерство, оно медленно спѣшитъ и пока „собираетъ справки“. А между тѣмъ, въ нашихъ Сибирскихъ скорыхъ поѣздахъ, не рѣдкость слышать эсперантскую рѣчь.

Замѣчательно, что во всѣхъ трехъ государствахъ эти министерства начинаютъ шевелиться лишь подъ вліяніемъ требованій самихъ пассажировъ. Развѣ это не знаменательно, развѣ это не заставляетъ признать, что зимняя темная ночь миновала, чуть брежитъ и еще морозитъ, но близость утра уже чувствуется, за коимъ не замедлитъ наступить во всей красѣ яркій солнечный день!

NIA PROGRAMO.

En la nuna numero ni malfermas tri novajn fakojn, nome: „Al niaj Kontraŭuloj“ per la jam antaŭanoncita artikolo de prof. Christaller, Stuttgart: „Kial IDO en la rolo de Lingvo Internacia ne povas superi la lingvon Esperanto?“; la dua: „La Krestomatio por la infanoj & komencantoj“ sub la redaktado de prof. Romano Frenkel, Eniseisk & la tria: „La Gvidlibro tra la urbo Riga & marbordo“. Ni esperas, ke niaj legantoj ĝuste taksos nian penadon pliricigi la programon & ne miros, ke ni iom altigis la abonprezon de nia revuo por

la abonontoj; certe la abonintoj devas neniel suferi pro tiu plialtigo; tute kontraue, ili legos nian gazeton kun pli vasta programo & tio estos nur justa repago al ilia fido kontraŭ ni; ĉar, dum la ceteraj ankoraŭ prokrastis aboni, meditante: „nu, ni atendu ĝis ni vidos, kia ĝi estos!“ ili jam abonis nian revuon & tiel helpis al ni en la tempo por ni plej malfacila. Certe, la unuaj abonantoj-pioniroj, kiuj nin helpis, meritas nian plej varman dankegon: la ceteraj ja nur sekvos la vojon al ili montritan!

Disvolvante samtempe la rubrikon „Kongresoj“ en specialan fakon, por doni al niaj legantoj plenan repertuaron da paroladoj de D-ro L. L. Zamenhof, en originala teksto & rusa traduko, ni havas la plej justan rajton esperi, ke nia legantaro nun rapide kreskos, ĉar, dum la komencantoj trovos konvenan al siaj fortoj tekston, la pli spertaj legantoj, krom la teksto de komuna parto, ankau ĝuos legadon de la suplementoj, kaj la Literatura Fakto nepre estas alloga ne nur por la rusoj, sed ankau por la ĉiulandaj legantoj, ĉar tie ili trovas la tradukojn de verkoj de plej eminentaj aŭtoroj faritajn de spertaj tradukintoj, dume la sinceraj vortoj, kiuj eliris el la brusto de nia kara Majstro en la plej solenaj momentoj de lia vivo, donas al ni eblon reĝui la esencon del esperantismo, kiun certe neniu difinis tiel klare & plene ol tion faris la Aŭtoro de Esperanto en siaj kongresaj paroladoj. Dum la autentika esperanta teksto de tiuj paroloj, en kiuj antaŭ la legantoj disvolviĝas la plena bildo de la esperantista movado en la plej interesa tempo, restas por ĉiam multvalora & faras nian revuon interesa por ĉiuj amikoj de Esperanto, la rusa kunteksto, speciale farita por niaj samlandanoj, donas al ili ne nur la plezuron relegi tiujn historiajn dokumentojn en ilia patruja lingvo, sed ankau ebligas al la personoj, ek ne ankoraŭ sciantaj iun lingvon krom la rusa, ilin legi & sekve kompreni la esencon de l'esperantismo, kio ĉiam estas unu el la plej ĉefaj punktoj de nia programo.

Niaj Suplementoj.

Ne granda nombro de l'abonantoj, kiuj mendis nian gazeton kun aldono de la Suplementoj, ne mirigas nin, ĉar ni havis ankoraŭ preskau nenion okazon ion diri pri ili. Nun ni deziras averti, ke ĉiuj legantoj mendintaj la gazeton kun la suplementoj havas la ŝancon ricevi 10 libretojn del Esperanta Biblioteko Internacia lau jena programo:

- No. 1 Legolibreto de J. Borel.
  - No. 2 Fabeloj de Andersen en la traduko de F. Skeel-Giörling.
  - No. 3 Bona Sinjorino. Novelo de E. Orzeszko en la traduko de D-ro Kabe.
  - No. 4 Rusaj Rakontoj, fabeloj al Helenjo, de Mamin Sibirjak, trad. de N. Kabanov.
  - No. 5 Don Kihoto de la Manĉo en Barcelono, trad. de Pujula y Valles: 5 ĉapitroj el la verko de Don Miguel de Cervantes Saavedra.
  - No. 6 El Biblio. Elektitaj ĉapitroj de la Psalmaro, Sentencoj de Salomono & Predikanto. Tradukis el la Originalo D-ro L. L. Zamenhof.
  - No. 7 El Dramoj. Fragmentoj de Ifigenio en Taurido de Goethe & de la Rabistoj de Schiller. Trad. de D-ro L. L. Zamenhof.
  - No. 8 El Komedioj. Fragmentoj el la Revizoro de Gogol & el Georgo Dandin de Molière. Trad. de D-ro L. L. Zamenhof.
  - No. 9 Praktika Frazaro. Dialogoj de la ĉiutaga vivo lau A. Matthias, kunmetis J. Borel.
  - No. 10 Japanaj Rakontoj. Sep popol rakontoj-legendoj, kunmetis Ĉif-Toŝio.
- Rimarko.* Ĉar la No. 10 estas broŝurita kun la No. 11, ni rezervas al ni la rajton al la neabonintoj la duan Serion, anstataŭ libreto No. 10, sendi No. 12, — kies titolo estas: Reaperantoj. Familia dramo de Henrik Ibsen. Trad. O. Bühnemann, — sed ne kontraue.

Certe oni ne povas diri, ke ni fanfaronis, aludante en la No. 2 la indecon de la kolekto de niaj Suplementoj, ĉar neniu esperanta gazeto donis, nek donas nek tiun, nek tian enhavon & perfektan laŭ la stilo repertuaran de legindaj, kiun, dank' al nia koopero kun la Firms Möller & Borel, kiu kompletis fari al ni favorajn kondiĉojn, ni povas proponi al niaj legantoj por vere modera prezo!

Por ke niaj vortoj ne restu senargumentaj, ni citu, ekzemple, la enhavon de la unua el tiuj libretoj, nome de la „Legolibreto“ de J. Borel:

Antaŭparolo.

Fabloj de Lessing:

Kaprido & Lupo. — Leono & tigro — Grilo & najtingalo. — Leono, bovo, kaprino & ŝafo. — La bronza statuo. — Herkuleso.

Dialogo:

La mensogo (Benedix).

Anekdotoj & Rakontoj:

Frederiko la Granda & lia ĉambristo. — Tri amikoj. — Flikitaj patalonoj. — Utileco de l'telefono. — La honesta Fripono. — Kronprinco Frederiko Vilhelmo kiel kuracisto (Laŭ Trog). — La mizera muzikanto (W. O. v. Horn). — El „Lienhard kaj Gertrud“ (Joh. Heinrich Pestalozzi).

Priskriboj:

Stratoj en Konstantinopolo (Laŭ Hackländer). — Anglujo (Mary Wall kaj Jenny Hirsch). — Brulado en stepo (laŭ Marryat). — La malproksimeco de la steloj (Kiffenberg).

Historio:

Detruo de Magdeburgo (1631), Schiller, Historio de l'tridekjara milito. — Richelieu (Leopold von Ranke).

La volumoj de tiu biblioteko enhavas facilajn legajojn de la plej famaj esperantaj verkistoj de ĉiuj nacioj. Pro la modela enhavo & klasika stilo ili estas precipe rekomendindaj por eksercaj kursoj, same kiel por privata legado & devus manki en nenies biblioteko. *)

Kiu deziras pli da detaloj pri tiu famekonata biblioteko, bonvolu legi laŭdan recenzon pri ĝi en la No 43 de „la Revuo“.

Ĉi-tio ĉu por Sm 0.10 nur?! oni demandas nin. Jes, kara leganto, eĉ sen plua pago por la sendelspezoj! Rekte al la manoj. Ho, Tomaso nekredema! Ĉu vi forgesis, au eble neniam legis, kion proklamis l'Aŭtoro de Esperanto antaŭ kvarono da centjaro: „kiam la lingvo komuna por ĉiu civilizita homo estos alprenita . . . la libroj povus esti presataj en tiu lingvo en grandega nombro da ekzempleroj, ili estos multe pli malkaraj ol, se oni devus ilin traduki & presi en ĉiu lingvo aparte“ . . .? Jen la profetaĵo perfekte plenumita & nun por Sm I oni havas ŝancon akiri kolekton da 10 unuaj libretoj de la Esperanta Biblioteko Internacia de plej legindaj verkoj en la plej modela stilo de Zamenhofa lingvo.

KОНГРЕССЫ — KONGRESOJ.

**Рѣчь д-ра Л. Л. Заменгофъ при от-
крытіи Перваго Конгресса Эсперанто
въ Булони, 23 іюля 1905 года.**

Милостивые Государи и Государыни!

Привѣтствую васъ, дорогіе мои еди-
номышленники, братья и сестры великой
семьи человѣчества, пріѣхавшіе изъ да-
лека и близка, изъ различныхъ странъ

**Parolo de d-ro L. L. Zamenhof ĉe mal-
fermo de I Kongreso Esperanto, en
Boulogne-sur-Mer, la 5-an de agosto
1905.**

Estimataj Sinjorinoj kaj Sinjoroj!

Mi salutas vin, karaj samideanoj, fratoj
kaj fratinoj el la granda tutmonda homa

*) Por ne rifuzi al la abonintoj, kiuj mendis nian gazeton sen suplementoj, la eblon havigi la cititan libraron, ni proponas al ili uzi nian inviton & sendi al ni Sm 1.100 (110 kop.).

свѣта, чтобы по-братски пожать другъ другу руки во имя великой идеи, которая насъ всѣхъ соединяетъ. Привѣтствую также тебя, славная Франція и прекрасный городъ Булонь, радушно раскрывшіе для встрѣчи насъ, участниковъ конгресса свои гостепріимныя объятія. Кромѣ того, я выражаю мою сердечную благодарность всѣмъ лицамъ и учрежденіямъ города Парижа, кои во время моего проѣзда черезъ столицу великой Франціи, выразили по моему адресу свое расположеніе по отношенію къ Эсперанто, а именно: господину Министру Народнаго Просвѣщенія, Муниципалитету города Парижа, Французской Лигѣ содѣйствія образованія и многимъ лицамъ, имена которыхъ составляютъ гордость науки.

Святъ для насъ сегодняшній день. Скромно наше собраніе; внѣшнему міру не много извѣстно о немъ, и слова произносимыя здѣсь не полетятъ по телеграфу во всѣ города и мѣстечки по всему свѣту; сюда собрались не правители и министры для измѣненія политической карты міра; здѣсь нѣтъ роскошныхъ одеждъ, нѣтъ блеска орденовъ въ нашемъ залѣ, не гремятъ пушечные салюты вокругъ скромнаго дома, гдѣ мы находимся; но въ воздухѣ нашего собранія несутся тихіе таинственные звуки, не слышные для уха, но осязаемые для каждой чувствительной души: это звуки чего-то великаго, нарождающагося сегодня. По воздуху пролетаютъ таинственные призраки; глаза ихъ не видятъ, но душа ихъ чувствуетъ: это суть образы будущаго, совершеннаго новаго времени. Эти призраки летятъ въ міръ, воплощаются и дѣлаются могучими и наши сыновья и внуки увидятъ ихъ, будутъ ихъ чувствовать и вкушать ихъ плоды.

Въ самой глубокой древности, воспоминаніе о которой уже давно почти совершенно изгладилось изъ нашей памяти и о которой не осталось никакихъ историческихъ письменныхъ памятниковъ, человѣческая семья раздѣлилась и отдѣльные члены ея перестали понимать другъ друга. Братья, созданные по одному образу и подобию, братья, имѣющіе совершенно одинаковыя тѣло

familio, kiuj kunvenis el landoj proksimaj kaj malproksimaj, el la plej diversaj regnoj de la mondo, por frate premi al si reciproke la manojn pro la nomo de granda ideo, kiu ĉiujn nin ligas. Mi salutas vin ankau, glora lando Francujo kaj bela urbo Bulonjo-sur Maro, kiuj bonvole oferis gastamon al nia kongreso. Mi esprimas ankau koran dankon al tiuj personoj kaj institucioj en Parizo, kiuj ĉe mia trapaso tra tiu ĉi glora urbo esprimis sub mia adreso sian favoron por la afero Esperanto, nome al s-ro la Ministro de la publika instruado, al la urbestro de Parizo, al la franca Ligo de instruado kaj al multaj diversaj sciencaj eminentuloj

Sankta estas por ni la hodiaŭa tago. Modesta estas nia kunveno; la mondo ekstera ne multe scias pri ĝi, kaj la vortoj, kiuj estas parolataj en nia kunveno, ne flugos telegrafe al ĉiuj urboj kaj urbetoj de la mondo; ne kunvenis regnestroj nek ministroj por ŝanĝi la politikan karton de la mondo, ne brilas luksaj vestoj kaj multego da imponantaj ordenoj en nia salono, ne bruas pafalegoj ĉirkaŭ la modesta domo, en kiu ni troviĝas; sed tra la aero de nia salono flugas misteraj sonoj, sonoj tre mallautaj, ne audeblaj por la orelo, sed senteblaj por ĉiu animo sentema: ĝi estas la sonoj de io granda, kiu nun naskiĝas. Tra la aero flugas misteraj fantomoj; la okuloj ilin ne vidas, sed la animo ilin sentas: ili estas imagoj de tempo estonta, de tempo tute nova. La fantomoj flugos en la mondon, korpigoj kaj potencigoj, kaj niaj filoj kaj nepoj ilin vidos, ilin sentos kaj ĝuos.

En la plej malproksima antikveco, kiu jam de longe elviŝiĝis el la memoro de la homaro kaj pri kiu nenia historio konservis al ni eĉ la plej malgrandan doku-

и душу, одинаковыя способности, одинаковыя идеалы, одного Бога въ своемъ сердцѣ, братья, которые должны помогать другъ другу и дружно работать для счастья и славы своей семьи — эти братья сдѣлались другъ для друга совершенно чужими, разъединились, какъ бы на всегда, на враждующія отдѣльныя группы и между ними началась постоянная война. Въ теченіе многихъ тысячелѣтій, въ теченіе всего историческаго времени, эти братья вѣчно только сражались между собою и всякаго рода взаимное пониманіе другъ друга было абсолютно не возможно. Пророки и поэты мечтали о томъ отдаленномъ, затерянномъ въ туманѣ будущаго, времени, когда люди снова начнутъ понимать другъ друга и вновь соединятся въ одну семью; но это были лишь одни мечты. Объ этомъ говорилось какъ о сладкой мечтѣ, но никто и не думалъ объ этомъ серьезно и никто въ это не вѣрилъ.

И вотъ, теперь въ первый разъ мечта, лелѣянная въ теченіе тысячелѣтій, начинается осуществляться. Въ небольшомъ городкѣ французскаго побережья собрались люди изъ различныхъ странъ, принадлежащіе различнымъ національностямъ и они встрѣчаются между собою не какъ нѣмые и глухіе: они понимаютъ другъ друга, они разговариваютъ одинъ съ другимъ какъ братья, какъ члены одной націи. Часто сходятся лица, принадлежащіе къ различнымъ національностямъ и также понимаютъ взаимно одинъ другого; но какая громадная разница между ихъ взаимопониманіемъ и нашимъ! Тамъ понимаетъ другъ друга лишь незначительная часть собравшихся, кои имѣли возможность посвятить много времени и изрядно поизрасходоваться на изученіе чужихъ языковъ, всѣ же другіе принимаютъ участіе въ этихъ сѣздахъ лишь своимъ сердцемъ, а не головой; на нашемъ же сѣздѣ взаимно понимаютъ другъ друга всѣ участники собранія, насъ легко понимаетъ всякій, кто хочетъ насъ понять и ни бѣдность, ни отсутствіе свободнаго времени не закрываютъ кому либо ушей, чтобы услышать и понять наши рѣчи. Тамъ

menton, la homa familio disiĝis kaj ĝiaj membroj ĉesis kompreni unu la alian. Fratoj, kreitaj ĉiuj lau unu modelo, fratoj, kiuj havis ĉiuj egalan korpon, egalan spiriton, egalajn kapablojn, egalajn idealojn, egalan Dion en siaj koroj, fratoj, kiuj devis helpi unu la alian kaj labori kune por la feliĉo kaj la gloro de sia familio, tiuj fratoj fariĝis tute fremdaj unuj al aliaj, disiĝis ŝajne por ĉiam en malamikajn grupetojn, kaj inter ili komenciĝis eterna milito. En la dauro de multaj miljaroj, en la dauro de la tuta tempo, kiun la homa historio memoras, tiuj fratoj nur eterne batalis inter si, kaj ĉia interkompreniĝado inter ili estis absolute ne ebla. Profetoj kaj poetoj revadis pri ia tre malproksima nebula tempo en kiu la homoj denove komencos komprenadi unu la alian kaj denove kuniĝos en unu familion; sed tio ĉi estis nur revo. Oni parolis pri tio, kiel pri ia dolĉa fantazio, sed neniu prenis ĝin serioze, neniu kredis pri ĝi.

Kaj nun la unuan fojon la revo de miljaroj komencas realiĝi. En la malgrandan urbon de la franca marbordo kunvenis homoj el la plej diversaj landoj kaj nacioj, kaj ili renkontas sin reciproke ne mute kaj surde, sed ili komprenas unu alian, ili parolas unu kun la alia kiel fratoj, kiel membroj de unu nacio. Ofte kunvenas personoj de malsamaj nacioj kaj komprenas unu alian; sed kia grandega diferenco estas inter ilia reciproka kompreniĝado kaj la nia! Tie komprenas sin reciproke nur tre malgranda parto da kunvenintoj, kiuj havis la eblon dediĉi multegon da tempo kaj multegon da mono, por lerni fremdajn lingvojn, — ĉiuj aliaj partoprenas en la kunveno nur per sia koro, ne per sia kapo, sed en nia kunveno reciproke

взаимное пониманіе достигается путемъ искусственнымъ, обиднымъ и несправедливымъ, ибо тамъ членъ одной національности подчиняется передъ членомъ другой національности, говоритъ на его языкѣ, стыдясь своего, заикается, краснѣетъ и чувствуетъ себя стѣсненнымъ передъ своимъ собесѣдникомъ, въ то время какъ сей послѣдній, сознавая свое превосходство, чувствуетъ себя гордымъ; на нашемъ собраніи нѣтъ націй сильныхъ или слабыхъ, привилегированныхъ и лишенныхъ привилегій; никто никому не подчиняется, никто ни передъ кѣмъ не стѣсняется; мы всѣ стоимъ на одномъ общемъ нейтральномъ фундаментѣ; мы всѣ здѣсь въполнѣ равноправны; мы чувствуемъ себя членами одной націи, членами одной семьи и вотъ, первый разъ въ исторіи человѣчества, мы, представители различныхъ національностей, стоимъ одинъ возлѣ другого не какъ чужеземцы, не какъ конкуренты, а какъ братья, которые, не навязывая одинъ другому своего языка, понимаемъ другъ друга; не подозреваемъ другъ дружку изъ-за той тьмы, которая ихъ раздѣляетъ, а уважаемъ другъ друга, любимъ другъ друга и жмемъ одинъ другому руки, безъ лицемѣрія, какъ это дѣлаютъ представители одной національности по отношенію къ представителямъ другой, а совершенно искренно, какъ чело-вѣкъ по отношенію къ чело-вѣку.

Мы должны хорошо сознавать всю торжественность настоящей минуты, ибо гостепріимныя стѣны города Булони соединили сегодня не французовъ съ англичанами, не русскихъ съ поляками, а людей съ людьми. Да будетъ благословенъ сегодняшній день и да велики и славны будутъ послѣдствія этого знаменательнаго дня!

Сегодня мы собрались, чтобы неопровержимыми фактами показать всему свѣту то, во что до сего времени никто не хотѣлъ вѣрить. Мы покажемъ міру, что взаимное пониманіе между людьми разныхъ національностей есть вещь въполнѣ достижимая, и что для этого вовсе нѣтъ необходимости, чтобы одинъ народъ подчинялъ себѣ или ассимилировалъ другого насильственно, что

sin komprenas ĉiuj partoprenantoj, nin facile komprenas ĉiu, kiu nur deziras nin kompreni, kaj nek malriĉeco, nek nehavado de tempo fermas al iu la orelojn por niaj paroloj. Tie la reciproka komprenigado estas atingebla per vojo nenatura, ofenda kaj maljusta, ĉar tie la membro de unu nacio humiliĝas antaŭ la membro de alia nacio, parolas lian lingvon, hontigante la sian, balbutas kaj ruĝiĝas kaj sentas sin ĝenata antaŭ sia kunparolanto, dum tiu ĉi lasta sentas sin forta kaj fiera; en nia kunveno ne ekzistas nacioj fortaj kaj malfortaj, privilegiitaj kaj senprivilegiaj, neniu humiliĝas, neniu sin ĝenas; ni ĉiuj staras sur fundamento neutrala, ni ĉiuj estas plene egalrajtaj; ni ĉiuj sentas nin kiel membroj de unu nacio, kiel membroj de unu familio, kaj la unuan fojon en la homa historio ni, membroj de la plej malsamaj popoloj, staras unu apud alia ne kiel fremduloj, ne kiel konkurantoj, sed kiel fratoj, kiuj, ne altrudante unu al alia sian lingvon, komprenas sin reciproke, ne suspektas unu alian pro mallumo ilin dividanta, amas sin reciproke kaj premas al si reciproke la manojn ne hipokrite, kiel alinaciano, sed sincere, kiel homo al homo.

Ni konsciu bone la tutan gravecon de la hodiaŭa tago, ĉar hodiaŭ inter la gastamaj muroj de Bulonjo-sur-Marco kunvenis ne francoj kun angloj, ne rusoj kun poloj, sed homoj kun homoj. Benata estu la tago, kaj grandaj kaj gloraj estu ĝiaj sekvoj!

Ni kunvenis hodiaŭ, por montri al la mondo, per faktoj nerefuteblaj, tion, kion la mondo ĝis nun ne volis kredi. Ni montros al la mondo, ke reciproka komprenigado inter personoj de malsamaj

стѣны, раздѣляющія народы между собою не являются необходимымъ и вѣчнымъ условіемъ ихъ самобытности, что взаимное пониманіе между твореніями одного и того типа не фантастическій бредъ, а явленіе совершенно естественное, которое лишь только по причинамъ, о которыхъ приходится сожалѣть и которыхъ слѣдуетъ стыдиться, было на долгое время замедленно, но которое, рано или поздно должно было наступить наконецъ, и вотъ явленіе это наступило, выступая пока еще робко, не смѣлыми шагами, но разъ наступивъ, оно уже не остановится на своемъ пути и вскорѣ воцаритъ по всему свѣту, такъ что внуки наши не захотятъ даже вѣрить, что существовало когда-то время, когда все было иначе, что люди — эти цари земли — въ теченіе долгаго, долгаго времени не понимали другъ друга! Каждый, кто говоритъ, что нейтральный искусственный языкъ вещь невозможная, пусть прійдетъ сюда и убѣдится. Каждый, кто утверждаетъ, что органы рѣчи разныхъ народовъ устроены различно, что говоря на искусственномъ языкѣ каждый непременно долженъ выговаривать различно, по своему, и что поэтому лица, даже изучившіе этотъ языкъ, не будутъ въ состояніи понимать другъ друга, пусть прійдетъ къ намъ сюда и, если онъ человѣкъ честный, и не захочетъ сознательно лгать, онъ признаетъ, что онъ ошибался. Пусть онъ прогуляется въ эти дни по улицамъ города Булони, пусть наблюдаетъ, какъ прекрасно понимаютъ другъ друга представители разныхъ національностей, пусть онъ спроситъ встрѣтившихся эсперантистовъ, какъ много времени и денегъ они потратили на изученіе искусственнаго языка, пусть онъ сравнитъ ихъ отвѣты съ тѣми огромными жертвами, которыхъ требуетъ изученіе каждаго изъ натуральныхъ языковъ и, если онъ человѣкъ честный, пусть онъ идетъ возвѣститъ громко міру: „да, искусственный языкъ вполне возможенъ, взаимное пониманіе людей между собою посредствомъ нейтральнаго языка не только вещь вполне осуществимая, но и чрезвычайно легкая“. Совершенно вѣрно, многіе изъ присутствующихъ здѣсь владѣютъ нашимъ язы-

націој estas tute bone atingebla, ke por ĉi tio tute ne estas necese, ke unu popolo humiligu au englutu alian, ke la muroj inter la popoloj tute ne estas io necesega kaj eterna, ke reciproka komprenigado inter kreitaĵoj de tiu sama speco estas ne ia fantazia revo, sed apero tute natura, kiu pro tre bedaurindaj kaj hontindaj cirkonstancoj estis nur tre longe prokrastita, sed kiu pli au malpli frue nepre devis veni kaj kiu fine nun venis, kiu nun elpaŝas ankoraŭ tre malkuraĝe, sed, unu fojon ekirinte, jam ne haltos kaj baldaŭ tiel potencege ekregos en la mondo, ke niaj nepoj eĉ ne volos kredi, ke estis iam alie, ke la homoj, la reĝoj de la mondo, longan tempon ne komprenis unu alian! Ĉiu, kiu diras, ke neutrala arta lingvo estas ne ebla, venu al ni, kaj li konvertigos. Ĉiu, kiu diras, ke la parolaj organoj de ĉiuj popoloj estas malsamaj, ke ĉiu elparolas artan lingvon alie kaj la uzantoj de tia lingvo ne povas kompreni unu alian, venu al ni, kaj, se li estas homo honesta kaj ne volas konscie mensogi, li konfesos, ke li eraris. Li promenadu en la venontaj tagoj en la stratoj de Bulonjo-sur-Mar, li observadu, kiel bonege sin komprenas reciproke la reprezentantoj de la plej diversaj nacioj, li demandu la renkontatajn esperantistojn, kiom multe da tempo au mono ĉiu el ili dediĉis por ellerni la artan lingvon, li komparu tion ĉi kun la grandegaj oferoj, kiujn postulas la lernado de ĉiu lingvo natura, — kaj, se li estas homo honesta, li iru en la mondon kaj ripetadu laute: „Jes, lingvo arta estas tute ebla, kaj la reciproka komprenigado de homoj per neutrala arta lingvo estas ne sole tute ebla, sed eĉ tre kaj tre facila“. Estas vero, ke multaj el ni posedas nian

комъ еще довольно плохо и говорятъ съ трудомъ, вмѣсто того чтобы говорить плавно; но, сравнивая ихъ шероховатую рѣчь съ прекраснымъ говоромъ другихъ, каждый сознательный наблюдатель замѣтитъ, что причина этого лежитъ не въ самомъ языкѣ, а лишь въ недостаточной подготовкѣ этихъ лицъ.

Послѣ многихъ тысячелѣтій взаимнаго состоянія глухо-нѣмоты и борьбы, теперь въ Булони начинается фактически въ большей мѣрѣ взаимное пониманіе и братаніе отдѣльных членовъ различныхъ національностей всего человечества; и разъ начавшись, оно уже не остановится, но будетъ идти впередъ все болѣе и болѣе могучимъ ходомъ, пока послѣднія тѣни вѣчнаго мрака не исчезнутъ разъ на всегда. Велики нынѣшніе дни Булони! Да будутъ они благословенны на вѣки!

На первомъ конгрессѣ Эсперантистовъ необходимо сказать нѣсколько словъ о борцахъ за наше дѣло. Но прежде, чѣмъ я буду говорить о борцахъ-эсперантистахъ, я считаю своимъ долгомъ сказать нѣсколько словъ о человѣкѣ, заслуги котораго для нашего дѣла огромны, но къ которому, къ сожалѣнію многіе эсперантисты часто относятся не справедливо только потому, что онъ, много работавъ для идеи международного языка вообще, не принадлежитъ къ кружку друзей той специальной формы языка, за которую мы боремся. Я говорю о высокочтимомъ Іоаннѣ Мартинѣ Шлейерѣ, авторѣ языка Воляпюкъ. Форма языка, надъ которою работалъ этотъ почтенный старецъ, оказалась не практичной; путь избранный имъ оказался не пригоднымъ и дѣло, за которое онъ боролся, скоро погибло и своею гибелью принесло громадный вредъ нашей общей идеѣ и той специальной формѣ, за которую боремся мы. Но мы должны быть справедливыми, мы должны цѣнить каждого человѣка не по сго побѣдѣ или поражению, а по его дѣламъ и заслугамъ. А работы и заслуги Шлейера велики. Съ великимъ усердіемъ онъ работалъ надъ идеей международного языка въ теченіе многихъ лѣтъ; въ то время какъ многіе давали только мало разработанные проекты, онъ первый, у котораго

lingvon ankoraŭ tre malbone kaj malfacile balbutas, anstataŭ paroli flue; sed, komparante ilian balbutadon kun la perfekte flua parolado de aliaj personoj, ĉiu konscienca observanto facile rimarkos, ke la kauzo de la balbutado kuŝas ne en la lingvo, sed nur en la nesufiĉa ekzerciteco de la diritaj personoj.

Post multaj miljaroj da reciproka surdmuteco kaj batalado, nun en Bulonjo-sur-Marŝo fakte komenciĝas en pli granda mezuro la reciproka kompreniĝado kaj fratiĝado de la diverspopolaj membroj de la homaro; kaj unu fojon komenciĝinte, ĝi jam ne haltos, sed irados antaŭen ĉiam pli kaj pli potence, ĝis la lastaj ombroj de la eterna mallumo malaperos por ĉiam. Gravegaj estas la nunaj tagoj en Bulonjo-sur-Marŝo, kaj ili estu benataj.

En la unua kongreso de la Esperantistoj estas necese diri kelkajn vortojn pri la ĝisnunaj batalantoj de nia afero. Sed antaŭ ol mi parolos pri la batalantoj speciale esperantistaj, mi sentas la devon diri ĉi tie kelkajn vortojn pri unu homo, kiu havas tre grandajn meritojn en nia afero kaj al kiu bedaŭrinde la esperantistoj ofte rilatas maljuste nur tial, ĉar li, multe farinte por la ideo de lingvo internacia ĝenerale, ne apartenas tamen al la amikoj de tiu speciala lingva formo, por kiu ni batalas. Mi parolas pri la tre estiminda sinjoro JOHANN MARTIN SCHLEYER la aŭtoro de Volapük. La lingva formo, por kiu laboris tiu respektata maljunulo, montriĝis ne praktika; la vojo, kiun li elektis, montriĝis ne bona, kaj la afero, por kiu li batalis, baldau falis, kaj per sia falo ĝi alportis grandan malutilon al nia ideo entute kaj precipe al tiu speciala formo de la ideo, por kiu ni batalas. Sed ni devas esti justaj, ni devas taksi ĉiun homon ne laŭ lia venko aŭ malvenko, sed laŭ liaj laboroj. Kaj la laboroj kaj meritoj de sinjoro SCHLEYER

хватило силъ и терпѣнья создать языкъ разработанный съ начала и до конца (хотя Эсперанто въ то время и былъ уже готовъ, но не былъ еще опубликованъ) и не его вина, что языкъ его не оказался практичнымъ. Онъ былъ первымъ, который работая безъ усталы, разбудилъ интересъ публики къ идеѣ нейтральнаго языка и не его вина, что его погибшее дѣло на долгое время охладило интересъ всего свѣта ко всякому искусственному языку. Онъ хотѣлъ сотворить великое доброе дѣло и чтобы достичь этого, онъ трудился много, усердно и страстно и мы должны цѣнить его не по результатамъ его работы, а по его намѣреніямъ и его трудамъ. Если идеѣ международнаго языка суждено будетъ когда нибудь побѣдить, — все равно, въ формѣ-ли Эсперанто или другого языка — имя Шлейера будетъ занимать всегда самое почетное мѣсто въ исторіи нашей идеи и это имя свѣтъ никогда не забудетъ. Я надѣюсь, что я буду выразителемъ мнѣнія всѣхъ участниковъ нашего конгресса, если скажу: „мы выражаемъ наше сердечное спасибо господину Шлейеру, первому и самому энергичному пионеру идеи нейтральнаго международнаго языка!“

Теперь я перейду къ работникамъ-эсперантистамъ. Не пришло еще время писать официальную исторію нашего дѣла, и я боюсь, что я могъ бы оказаться несправедливымъ, по отношенію къ тому или другому лицу при сравнительной оцѣнкѣ заслугъ отдѣльных борцовъ. Поэтому я не буду называть ихъ всѣхъ поименно, но всѣмъ имъ вмѣстѣ выражаю свою сердечную благодарность за ихъ труды отъ имени всѣхъ друзей Эсперанто. Восемнадцать лѣтъ прошло съ того дня, когда Эсперанто появился на свѣтъ. Не легки были эти восемнадцать лѣтъ. Теперь я вижу передъ собою громадное число горячихъ друзей Эсперанто, которые являются представителями почти всѣхъ странъ земного шара, почти всѣхъ націй свѣта, всѣхъ ранговъ, положеній и классовъ. Богата и обширна уже наша литература, многочисленны наши газеты, по всему свѣту разбросаны теперь многочисленные общества и клубы эсперантистовъ

estis tre grandaj. Kun granda fervoro li laboris por la ideo de lingvo internacia en la dauro de multaj jaroj; dum multaj personoj donadis nur nudajn projektojn, li estis la unua, kiu havis sufiĉe da pacienco, per ellabori plenan lingvon de la komenco ĝis la fino (kvankam Esperanto tiam estis jam preta, ĝi ne estis ankoraŭ publikigita) kaj ĝi ne estas lia kulpo, se la lingvo montriĝis ne praktika. Li estis la unua kiu, per senlaca laborado vekis la intereson de la mondo por la ideo de lingvo neutrala, kaj ĝi ne estas lia kulpo, se lia falinta afero por longa tempo malvarmigis la mondon por ĉia arta lingvo. Li volis fari grandan bonon, kaj por la atingo de tiu bono li laboris tre multe kaj fervore, kaj ni devas lin taksu ne laŭ lia sukceso, sed laŭ lia volo kaj laboro. Se la ideo de lingvo internacia iam venkos la mondon — tute egale, ĉu ĝi estos sub la formo de Esperanto aŭ de ia alia lingvo — la nomo de SCHLEYER okupos ĉiam la plej honoran lokon en la historio de nia ideo, kaj tiun ĉi nomon la mondo neniam forgesos. Mi esperas, ke mi esprimos la opinion de ĉiuj partoprenantoj en nia kongreso, se mi diros: „ni esprimas nian koran dankon al sinjoro SCHLEYER, la unua kaj plej energia pioniro de la ideo de neutrala lingvo internacia!“

Nun mi transiros al la laborantoj speciale esperantistaj. Ne venis ankoraŭ la tempo skribi oficialan historion de nia afero, kaj mi timas, ke mi povus fari ian publikan maljustaĵon al tiu aŭ alia persono ĉe la kompara taksado de la meritoj de la diversaj batalantoj. Tial mi ne nomos ĉiun el ili aparte, sed al ĉiuj kune mi esprimas koran dankon pri ilia laborado en la nomo de ĉiuj amikoj de Esperanto.

Dek ok jaroj pasis de la tago, kiam Esperanto aperis en la mondon. Ne facilaj estis ĉi tiuj dek ok jaroj. Nun mi vidas antaŭ mi grandegan nombron da varmega

и теперь на всемъ свѣтѣ нѣтъ грамотнаго чловѣка, которому не было бы извѣстно о нашемъ дѣлѣ. Когда я смотрю на блестящее положеніе, котораго достигло теперь наше дѣло, я съ волненіемъ въ душѣ вспоминаю о первыхъ піонерахъ, которые работали для нашего дѣла въ то грустное время, когда мы всюду встрѣчали еще только насмѣшки и преслѣдованіе. Многіе изъ нихъ живы еще и съ радостью въ сердцѣ теперь они смотрятъ на плоды своей работы. Но, увы, многихъ изъ нихъ уже нѣтъ въ живыхъ. Восемнадцать лѣтъ — большой промежутокъ времени. За это время смерть похитила отъ насъ многихъ усердныхъ соратниковъ. Перечислить всѣхъ ихъ нѣтъ возможности; я упомяну лишь немногихъ изъ нихъ. Ранѣе другихъ покинулъ насъ Леопольдъ Эйштейнъ, первый ревностный пропагандистъ нашего дѣла; смерть его была чувствительнымъ ударомъ для нашего дѣла вообще и преимущественно для распространенія его въ Германіи. Затѣмъ смерть похитила Юсифа Васнѣвскаго, симпатичнаго и всѣми любимаго апостола нашего дѣла въ Польшѣ. А нѣсколько лѣтъ тому назадъ умеръ тотъ, кому Эсперанто обязано многимъ, очень многимъ и безъ кого наше дѣло, быть можетъ, даже и вовсе не существовало бы: я говорю о незабвенномъ В. Г. Тромпетерѣ. Никогда не говоря о себѣ, не требуя для себя какой либо благодарности, онъ взялъ на свои плечи все наше дѣло, когда его положеніе было наиболѣе тяжелымъ; онъ безъ посторонней помощи поддерживалъ его, пока число эсперантистовъ не стало настолько значительнымъ, чтобы быть въ состояніи поддерживать дѣло общими силами. Какъ радовался бы онъ теперь, если бъ могъ видѣть теперешнее положеніе нашего дѣла!

Кромѣ этихъ трехъ именъ еще есть много, много лицъ, которые много поработали въ пользу нашего дѣла и которые уже не жильцы нашего міра и не могутъ видѣть плодовъ своихъ трудовъ. Они умерли тѣломъ, но они живутъ въ нашей памяти. Я предлагаю, милостивые государи и государины, почтить ихъ

amikoj de Esperanto, kiuj reprezentas per si preskau ĉiujn landojn de la tera globo, preskau ĉiujn naciojn de la mondo, ĉiujn rangojn, statojn kaj klasojn de la homoj. Tre granda kaj vasta estas jam nia literaturo, tre multaj estas niaj gazetoj, en la tuta mondo ni havas nun grupojn kaj klubojn esperantistajn, kaj al neniu klera homo en la mondo la nomo de nia afero nun estas jam nekonata. Kiam mi rigardas la nunan brilantan staton de nia afero, mi rememoras kortuŝite pri la unuaj pioniroj, kiuj laboris por nia afero en tiu malĝoja tempo, kiam ni ĉie renkontadis ankoraŭ nur mokon kaj persekuton. Multaj el ili vivas ankoraŭ kaj ili rigardas nun kun ĝojo la fruktojn de sia laborado. Sed ho ve, multaj el niaj pioniroj jam ne vivas. Dek ok jaroj estas granda peco da tempo. En tiu ĉi granda spaco da tempo la morto rabis al ni tre multe el niaj fervoraj kunbatalantoj. Citi ĉiujn nomojn estus nun afero ne ebla; mi nomos nur kelkajn el ili. La plej frue forlasis nin LEOPOLD EINSTEIN, la unua energia propagandisto de nia afero; lia morto estis granda bato por nia afero entute, kaj speciale por ĝia disvastiĝado en Germanujo. Poste la morto rabis al ni JOZEFON WASNIEWSKI la simpatian kaj de ĉiuj amatan apostolon de nia afero en Polujo. Kaj antaŭ kelke da jaroj mortis tiu persono, al kiu Esperanto ŝuldas multe, tre multe kaj sen kiu nia afero nun eble tute ne ekzistus: mi parolas pri la neforgesebla W. H. TROMPETER. Neniam parolante pri si, postulante por si nenian dankon, li prenis sur siajn ŝultrojn nian tutan aferon, kiam ĝi troviĝis en la plej malfacilaj cirkonstancoj; li sola subtenadis ĝin tiel longe, ĝis la nombro de la esperantistoj fariĝis sufiĉe granda, por subtenadi la aferon per fortoj komunaj. Kiel li ĝojus nun, se li vidus la nunan staton de nia afero!

Krom la nomitaj tri personoj estas ankoraŭ granda, ho ve, tre granda nombro

память вставаніемъ. Тѣнямъ всѣхъ умершихъ борцовъ-эсперантистовъ Первый Конгрессъ Эсперантистовъ выражаетъ свое уваженіе и шлетъ благоговѣйный привѣтъ!

Скоро начнутся работы нашего конгресса, посвященнаго истинно-братскому единенію людей. Въ эту торжественную минуту сердце мое полно чѣмъ-то таинственнымъ и не поддающимся опредѣленію и я чувствую потребность облегчить свое сердце молитвой, обратиться къ нѣкой высшей силѣ и призвать ея помощь и благословеніе. Но, точно также, какъ я въ настоящій моментъ не являюсь представителемъ какой-либо націи, а просто человѣкъ, точно также я чувствую, что въ эту минуту я не принадлежу къ какой-либо національной или партійной религіи, а чувствую себя лишь человекомъ. И въ настоящій моментъ передъ моими духовными очами стоитъ лишь та моральная Сила, которую знаетъ въ своемъ сердцѣ каждый человѣкъ и къ этой-то невѣдомой Силѣ я обращаюсь съ моей молитвой:

Молитва „Надѣющихся“.

Тебѣ, о безплотная мощь безъ названья,
Державная власть надъ вселенной,
Источникъ великій любви и познанья
И жизни духовной нетлѣнной,
Тебѣ, о комъ люди различно толкуютъ,
Кого же душой одинаково чуютъ,
Тебѣ, созидающей Силѣ-твердынь,
Мы молимся нынѣ!

Не секта отдѣльная насъ созывала,
Не догмы усердье слѣпое,
Нѣтъ, насъ собираетъ иное начало:
Вселенское и міровое.
И съ нашею вѣрой, свободной и равной,
И ставшей для насъ безъ насилія главной,
Къ Тебѣ мы приходимъ, семьей своей
тѣсной,
Отецъ нашъ небесный!

Ты создалъ прекрасной людскую
природу,
Ее извратили мы сами,
Питая враждебность народа къ народу,
На братьевъ кидаясь волками.

da personoj, kiuj multe laboris por nia afero kaj kiuj nun jam ne loĝas en nia mondo kaj ne povas vidi la fruktojn de siaj laboroj. Ili mortis korpe, sed ili ne mortis en nia memoro. Mi proponas, estimataj sinjorinoj kaj sinjoroj, ke ni honorigu ilian memoron per levigo de niaj seĝoj. Al la ombroj de ĉiuj mortintaj batalantoj esperantistaj la unua kongreso Esperantista esprimas sian respekton kaj pian saluton!

Baldau komencigos la laboroj de nia kongreso, dediĉita al vera fratiĝo de la homaro. En tiu ĉi solena momento mia koro estas plena de io nedifinebla kaj mistera kaj mi sentas la deziron faciligi la koron per ia preĝo, turni min al iu plej alta forto kaj alvoki ĝian helpon kaj benon. Sed tiel same kiel mi en la nuna momento ne estas ianaciano, sed simpla homo, tiel same mi ankau sentas, ke en tiu ĉi momento mi ne apartenas al ia nacia aŭ partia religio, sed mi estas nur homo. Kaj en la nuna momento staras inter miaj animoj okuloj nur tiu alta morala Forto, kiun sentas en sia koro ĉiu homo, kaj al tiu ĉi nekonata Forto mi turnas min kun mia preĝo:

Preĝo de la Esperantistoj.

Al Vi, ho potenca senkorpa mistero,
Fortego, la mondon reganta,
Al Vi, granda fonto de l' amo kaj vero
Kaj fonto de vivo konstanta,
Al Vi, kiun ĉiuj malsame prezentas,
Sed ĉiuj egale en koro Vin sentas,
Al Vi, kiu kreas, al Vi, kiu reĝas,
Hodiau ni preĝas.

Al Vi ni ne venas kun kredo nacia,
Kun dogmoj de blinda fervoro;
Silentas nun ĉiu disput' religia
Kaj reĝas nur kredo de koro.
Kun ĝi, kiu estas ĉe ĉiuj egala,
Kun ĝi, la plej vera, sen trudo batala,
Ni staras nun, filoj de l'tuta homaro
Ĉe Via altaro.

Homaron Vi kreis perfekte kaj bele,
Sed ĝi sin dividis batale;
Popolo popolon atakas kruele;
Frat' fraton atakas ŝakale.

О Ты, остающийся тайною вѣчной,
Услышь этотъ голосъ молитвы сердечной:
Судьбу устроящий грѣшнаго міра,
Поддай ему мира!

Мы клялись работать, клялись мы
сражаться
За благость сосѣда къ сосѣду,
Всесильный! Намъ, слабымъ, не дай
унижаться,
Пошли намъ за битвой — побѣду!
На нивѣ Твоей же трудящихся съ
рвеньемъ,
Отецъ, осѣни Ты насъ благословеньемъ,
Не дай одолѣть насъ жестокости дикой,
Дай доли великой!

Подыmemъ надежды зеленое знамя,
Символъ красоты, совершенства!
Въ сердцахъ да пылаетъ священное
пламя,
Въ борьбѣ да обрящемъ блаженство!
Разрушимъ мы стѣны межъ расъ и
народовъ
И рухнутъ подпоры громоздкія сводовъ,
И землю, гдѣ мы, какъ въ тюрьмѣ
изнываемъ,
Мы сдѣлаемъ раемъ!

Ho, kiu ajn estas Vi, forto mistera,
Auskultu la voĉon de l'preĝo sincera,
Redonu la pacon al la infanaro
De l'granda homaro!

Ni j'uris labori, ni j'uris batali,
Por reunigi l'homaron.
Subtenu nin, Forto ne lasu nin fali,
Sed lasu nin venki la baron;
Donacu Vi benon al nia laboro,
Donacu Vi forton al nia fervoro,
Ke ĉiam ni kontraŭ atakoj sovaĝaj.
Nin tenu kuraĝaj.

La verdan standardon tre alte ni tenos:
Ĉi signas la bonon kaj belon.
La Forto mistera de l'mondo nin benos,
Kaj nian atingos ni celon.
Ni inter popoloj la murojn detruos.
Kaj ili ekkrakos, kaj ili ekbruos
Kaj falos por ĉiam, kaj amo kaj vero
Ekregos sur tero.

L. L. ZAMENHOF.

Перевелъ для журнала „ЗВѢЗДА РИГИ“ и посвятилъ
свой переводъ редактору - издателю В. Ф. ШМУРЛО
Всев. ЧЕШИХИНЪ.

Универсальная Эсперанто-Ассоциация. Universala Esperanto-Asocio.

Lau la vocdonado de la Delegitoj, la Komitato de U. E. A. por la periodo 1910 — 1912 konsistos el s-roj H. Bolingbroke Mudie, London; Th. Rousseau, Dijon; P. Blaise, London; A. Carles, Béziers; D-ro M. Kandt, Bromberg; P. Linares, Cordoba, Ed. Privat, Paris; F. Rockmann, Magdeburg; J. Schmid, Bern; St. Szabuniewicz: Moskvo; — Vickomitatoj (anstataŭantoj); D-ro A. Stromboli, Genova; W. A. Vogler, Hamburg. La Komitato faris poste la jenajn elektojn: S-ro H. Bolingbroke Mudie, prezidanto de U. E. A.; S-ro Th. Rousseau vicprezidanto; S-ro H. Hodler, direktoro de la Centra Oficejo de U. E. A.; S-ro Ed. Stettler, vicdirektoro kaj financa fakestro.

La Oficiala Jarlibro de U. E. A. por 1911 j'us aperis. Ĝi formas belan volumon de 152 paĝoj kaj enhavas plenajn informojn pri U. E. A. ĝia historio, ĝia organizo, ĝiaj servoj, la kompletan liston de la Delegitoj. Oficejoj kaj Esperantiaj kun utilaj informoj pri ili. Du geografiaj kartoj estas aldodataj, kiuj montras la disvastiĝon de U. E. A. Tiu Jarlibro, kiun nepre devas posedi ĉiu Esperantisto, estas senpage sendata al ĉiu membro de U. E. A. paginta sian kotizaj'on por 1911.

Okaze de la granda internacia aviada konkurso, organizata de la franca gazeto „Le Journal“ kun diverslandaj societoj, U. E. A., konsiderante la gravecon de tiu

manifestado por la plifaciligado de la interhomaj rilatoj, aranĝis monkollekton por la donaco de medalo kun Esperanta surskribo al la sukcesinta aviadisto, se eble Esperantisto. Jam multaj ĉiulandaj personoj sendis donaceton por tiu monkollekto, kiu restas ankoraŭ malfermata. Ĉiuj donacoj, ek malgrandaj, estas danke akceptataj. (Sin turni al „Esperantio“ rue de la Bourse, Genève-Svisujo). Ne tiom estas grava la alteco de l'monsumo, kiom la multeco kaj internacieco de la donacantoj.

La dua Kongreso de U. E. A. okazos en Antverpeno, de la 27-a ĝis la 30-a de Augusto 1911 t. e. tuj post la Esperantista Kongreso, de kiu ĝi estos memstara. La celo de ĉi tiu Kongreso estas ekzamenado de la plenumita agado kaj fiksado de la laboroj por la venonta jaro. La kongreskotizajo estis fiksita nur je Sm 2. (Kun la oficialaj dokumentoj). Krom tio la personoj, kiuj ne povas ĉeesti je la Kongreso, sed deziras ĝin helpi kaj ricevi la Kongresan Dokumentaron povas aliĝi kiel helpkongresanoj, pagante Sm 1. Oni povas aliĝi tuj de nun.

(*El oficiala Gazeto Esperantista*).

L'adreso de la Berlina Oficejo de U. E. A. dem la 1 januaro 1911 estas: Berlin S. W. 61, Schleiermacherstrasse No. 11, Theodor Köhler, Delegito de U. E. A.

MOSKVO. La 5 de februaro en la loĝejo de Moskva Societo Esperantista okazis regiona kunveno de U. E. A. La regiona Delegito S. Szabuniewicz faris raportparolon, kies rezumon ni donas: „Lau la decidoj de Augsburga Kongreso de U. E. A. en ĉiu Regiono devas okazi almenaŭ unu fojon jare Regiona Kunveno altirante ĉiujn membrojn al kuna agado. Ni ĉiuj celas al la sama luma idealo, kies nomo estas Esperantismo. Por akceli ĝian baldauan alvenon ni bezonas du ilojn: 1) Komunan lingvon, por ke povu partopreni en niaj vicoj ĉiuj popoloj kaj 2) Neutralan organizan fundamenton, prezentantan bazon por la realigo de niaj idealoj.

Ĝia nomo estas U. E. A. Sen ĝi niaj celadoj restus nur abstraktaj, neaplikeblaj aspiroj. Ĝi sola liveras al ni konkretajn, sen kiuj ni povus nur revii, sed neniel vivi internacie. Dank' al la zorge kontrolata adresaro de U. E. A. — Delegitoj kaj la liverataj de ili servoj, ĉiu Esperantiano trovas sur la tuta tergloba amikojn pretajn lin helpi.

Jen la tabelo de servoj en la Moskva Regiono dum la jaroj 1909 kaj 1910: Administrado, financoj: 79 (1909)-140 (1910); Komercio: 49-82; Turismo: 10-16; junuloj: 2; Diversaj: 29, Sume 138 (en 1909)

kaj 263 (1910). Do, la servoj duobligis. Lau la decidoj de la Augsburga Kongreso, estas rekomendite, ke la Delegitoj elektu Konsulojn precipe por laboristoj, turismo, junuloj kaj komercio.

La laboro de Regiona Delegito ĉiutage kreskas, sed mankas homoj dezirantaj lin helpi. La gravaj postenoj de konsuloj por turismo, junuloj kaj komercio vakas. La dezirantoj helpi estas petataj komuniki tion al la Delegito, prefere skribe.

Ni ekokupis en 1910, lau nia kvanto, la unuan en la tuta mondo lokon, superante la nombron 200. Ni konservu tiun ĉi honoran postenon.

У. Е. А. проникаетъ въ Персію и Китай! Въ настоящее время уже имѣются делегаты въ Тавризъ и Шанхай.

Новые Делегаты:

Novaj Delegitoj:

БАКУ. П. В. Пичугинъ. Церковный дворъ.

BAKU. P. V. Piçugin. Cerkovny dvor.

БАТУМЪ. Семенъ Мкртичъянъ, преподаватель армянскаго училища.

BATUMO. Simeono Mkrtiçjan, instruisto de armena lernejo.

ВОРОНЕЖЪ. Александръ Васильевъ, Азовско-Донской Коммерческій Банкъ.

VORONEJ. Aleksandro Vasiljev, Azov-Donskoj Komerc-Banko.

ВЫШНИЙ-ВОЛОЧОКЪ. Тверск. губ. Витольдъ Рачкъвичъ. Островъ, домъ Вафей.

VYŝNIJ-VOLOČOK. Gub. Tvera. Vitold Raczkievicz, Ostrov, d. Vafej

ЕГОРЬЕВСКЪ. Ряз. губ. Н. Зѣнинъ.

EGORJEVSK. Gub. Riazan: V. Zenin.

КАЛИŜ. Meczyslaw Kaus. Vilaĝo Ptazkovice. Poŝto Zduńska-Wola, gubernio Kaliŝ.

КАМАРЪ. Екатериносл. губ. Д-ръ В. Лебедевъ.

KAMAR. gub. Ekaterinosl D-ro V. Lebedev.

КАРСЪ. Сильянъ Павлиди теперь живетъ въ Туапсе, Акрополь.

KARS. Stiljano Pavlidi nun loĝas en Tuapse, Akropol.

КОСТРОМА. Въмѣсто г-жи А. Шаровой Делегатомъ нынче состоитъ Д-ръ А. А. Цвѣтаевъ. Редакція газеты „Костромская Жизнь“.

KOSTROMA. Anstataŭ F-ino A. Ŝarapov la Delegito nun estas D-ro A. A.

Cvetaev. Redakcio de la gazeto „Kostromkaja Ĵizn“.

ЛЮБЛИНЪ. Д-ръ Владимиръ Тихомировъ.

LUBLIN. D-ro Vladimir Tihomirov.

НИКОЛАЕВЪ, Херсонской губ., Никовская ул. 57. Борисъ Лебедевичъ Драевскій.

NIKOLAEV. gub. Hersona, Str. Nikofskaja 57 Boris Lebedevic - Draevskij.

С. ПЕТЕРБУРГЪ. Ал. Зайцевъ. Петербургская сторона. Мытнинскій пер. 5, кв. 55,

S. PETERBURGO. Al. Zajcev. Peterb. Storona, Mytninski per. 5, loĝ. 55,

ПЕТРОЗАВОДСКЪ. Олонецкая губ. Семень Епиновъ. Широкая ул. 15.

PETROZAVODSKO. Gub. Olonecka. Semen Epi nov, Ŝirokaja ul. 15.

ПОДОЛЬСКЪ, Моск. губ. Инженеръ Эмилий Карлсенъ. Цементный заводъ.

PODOLSK, gub. Moskva. Inĝeniero Emilio Karlsen, Cementny Zavod.

ЮРЬЕВСКИЙ ЗАВОДЪ. Екатеринославск. губ. Антонъ Крастинъ.

JURJEVSKIJ ZAVOD, gub. Ekaterinosl. Antonio Krastin.

Adreso de Varietea Esperanta Ligo:
Reichenbach en Vogland, Nordstr. 14. S-ro D-ro Otto Linse.

ВОПРОСЫ ЯЗЫКА. — LINGVAJ DEMANDOJ.

Объ эсперантскомъ стилѣ.

(окончаніе)

Теперь мы даемъ переводъ того же самага отрывка (см. № 1) въ духѣ языка Эсперанто, сдѣланный самимъ Авторомъ языка:

„Estimata sinjoro! Mi havas la honoron raporti al vi, ke kauze de kuracado, rekomendita al mi de la kuracisto, mi en la nuna tempo ne povas plenumi la promeson, kiun mi donis al vi; mi ankau sciigas vin, ke mi revenos hejmen post du monatoj, ne pli frue ol en la fino de Augusto.“

Итакъ, если хотите переводить правильно, переводите смыслъ каждой фразы, а не отдѣльные слова; ошибка, которую часто дѣлаютъ не одни только начинающіе.

Pri la Esperanta Stilo.

(fino)

Nun ni donas la tradukon de tiu sama peco (vidu No. 1) en stilo Esperanta, faritan de nia Majstro mem:

Tiel, se vi deziras fari tradukon ĝustan, traduku la sencon de ĉiu frazo, sed ne la apartajn vortojn; eraro, kiun ofte faras ne nur la komencantoj.

OKAZINTAĴO.

La katviro estas virseksa, tial oni diras pri tiu — „li“; sed la katin o, eĉ se tiu havas „infanojn“, restas virga kaj pri tiu oni diras „ĝi“. Ĉu vi miras, kara leganto? Vi ne kredas, ke la katino-akuzintino povas resti virgulineto, ento senseksa, pri kiu oni povas diri „ĝi“, kvazau tiu estus germana das Weib? Vin miras tiu „okazintaj o“? Ankau min, samideano! Sed mi povas nur diri, ke tiu okazintaj o ne estis revo, sed fakto, tion konstatos la legantoj de la decembra numero de la Revuo! Sed sufiĉe da ŝerco, ni serioze miras, se la tradukinto de „Okazintaj o“ ne atentis ĝin, kial la Redaktoro de la eminenta Revuo malzorgis tiun aferon?!

Vera okazintaj o, terura okazintaj o! Nia bela lingvo Esperanto, nia monto de fido naskis ne muson, sed . . . . . katinon de neutra sekso!

Okazintaj o, pri kiu mi kredas, neniam songis eĉ Ĉehov mem!

Kaj kion diros la fideluloj, kiuj havas la rajton fidi ke Lingvo Internacia estu iom pli logika ol tiu, kiu pri la virino, pri tiu personigita ideo de ineco, diras das Weib?

Kial IDO en la rolo de Lingvo internacia ne povas superi la lingvon ESPERANTO?

de Prof. P. Christaller-Stuttgart, Germanujo.

De Esperanto derivigis en la 1907a jaro nova lingvo, nomata Ido, kies anoj pretendas, ke ilia idiomo estas supera al Esperanto, ke ĝi estas „simpligita Esperanto“, ili prefere ĝin nomas „Reform-Esperanto“ kvankam ili bone scias, ke la esperantistoj juĝas tian vortuzon ne honesta. Kaj ĉiu senpartia homo konsentas ke ne estas nobla maniero uzi nomon, kiu jam akiris famon en la mondo, por enŝovi propran fabrikajon. Kaj la esprimo „Reform-Esperanto“ certe jam multe helpis al la idanoj por gajni sekvantojn, ĉar la homoj sin okupantaj pri helpa lingvo ĉiam estas progresemaĵoj, kaj tial ili ŝatas la vorton reformo. Ĝenerale kun tiu esprimo oni ligas la sencon de plibonigo. Kaj kiam oni multe fanfaronas, eĉ per diroj ne ĝustaj, oni kompreneble iom atingas sian celon. Oni ekzemple diras pri fama „delegacio“ kiu kunigis tiom da scienculoj, tiom da societoj, tute silentante pri tio, ke mono kaj subteno por tiu kunigo precipe venis al Esperantujo, kaj ke post la akcepto de Ido multaj aliĝintaj personoj au societoj protestis*) kontraŭ la agadmaniero de l'ĉeforganizintoj de la „elekto“ de helpa lingvo, kaj multaj pliaj societoj au iliaj reprezentantoj farus la samon, kiam ili havus ian intereson fari ĝin, ĉar la tutgranda plejmulto el tiuj personoj au societoj estas tute indiferenta pri la konkuro nun ekzistanta inter Esperanto kaj Ido.

Kial nun ni uzas kaj instruas kaj propagandas Esperanton kaj ne Idon?

Ni komencu kun vorto de S-ro L. E. Meier-Munhenjo, kiu montras tri el la tialoj, kiuj nin tenas ĉe Esperanto. S-ro Meier estas unu el la plej malnovaj germanaj esperantistoj. Li multe laboris pri kaj por Esperanto, precipe tradukante novelojn kaj poemojn.***) Post apero de Ido, li tute aliĝis al ĝi, opiniante ke la nova idiomo estas plibonigo de Esperanto. Ĉar teorie multe el la diroj de la du Ido-patroj kaj papoj ŝajnas unuarigarde akceptinda, ankau mi mem unue juĝis tiele, eĉ nun ankoraŭ mi akceptus kelkajn ŝanĝojn faritajn en tiu sistemo. Nu, antaŭ la lasta germana Esperanto-kongreso S-ro Meier skribis al mi: mi sciigas vin „ke mi nun definitive forlasis „Idon“ kaj ree aldonis min al „Esperanto“, ĉar miaj dujaraj spertoj firme konvinkis min, ke Ido, pro siaj senĉesaj reformoj, aliigoj kaj plibonigoj, proponitaj de ĉiuspecaj personoj, neniam fariĝos finita, certa kaj praktika lingvo. Due, laŭ la intencoj de la estroj de la propagando de Ido, tiu ĉi idiomo fariĝu lingvo taŭga nur por instruitaj homoj, sed ne ankau por simplaj personoj, kiuj absolvis nur elementaran lernejon; laŭ mia opinio „mondlingvo“ devas taŭgi por ĉiuj homoj, verkistoj, kiel laboristoj ktp., sed ne nur por instruituloj. Trie: Nur tia lingvo internacia fine venkos, kiu altiris la plej grandan anaron, kaj Ido neniam povos superesti tiurilate Esperanton! Ni priparolu la tri punktojn nomitajn kaj poste aldonu kelkajn pliajn.

Ido pro siaj senĉesaj reformoj, aliigoj kaj plibonigoj neniam fariĝos finita, certa kaj praktika lingvo.

Unuarigarde estas tre aprobinda la diro: ni ne katenas nin per rigidaj leĝoj, ni ĉiam estas pretaj akcepti kaj enkonduki plibonigojn, ni estas emaj al ĉiu vera progreso. Sed praktike baldau montriĝas ke tia devizo ne estas oportuna; la sperto montris ke ĝenerale la homoj, almenaŭ la amaso da ili, aliĝas al tia ideo nur kiam

*) La listo de la protestintoj estas senpage ricevebla de la Centra Oficejo, 51, rue de Clichy, Paris.

**) Edziĝa festo en Capri (Kapri); La monaĥejo de Sendomir; Ama vivo en la naturo; Wilhelm Tell; Kantaro.

ĝi vidas la aplikon en la vivo. Prof-ro Ostwald ekzemple en Usono nur gajnis mult-nombrajn adeptojn por la ideo de internacia lingvo post kiam li montris Esperanton jam vastigitan kaj multuzatan. Nu, ĉiu aferisto, industriisto, kiu legas la cititajn vortojn, diros al si: mi atendas ankoraŭ ĝis la lingvo estas fiksa, antaŭ ol mi elspezas monon por katalogoj verkitaj en ĝi. Ankau la eldonistoj de libroj hezitos eldoni je propra risko ion gravan. Aliparte ĉiuj ŝatantoj disputon pri lingvaj aferoj venos grandare por fliki tie au tie, por proponi eĉ tute ŝanĝitajn projektojn. Tiaj disputemuloj certe multe ŝatis la revuon „Progreso“, kiu unue estis malfermita por ĉiuj tiaj proponoj. Sed kiam la „Ididoj“ tro multiĝis*). tiam la redaktanto, la ĉiam prava, eĉ pravega, tamen flatema kaj ŝajne cedema al personoj, kies nomoj estas gravaj por sia celo — forskuis la nekonvenulojn, uzante amindaj-ojn kiel „malsaĝa“ k t p., kvankam la verkema lingvoaŭtoro monatojn antaŭe estis altsate laudita — ĉe sia idaniĝo. Oni devas ankau diri ke en „Progreso“ tute senpartie estas presita alia, teorie tre bona lingvosistemo, sed ian tagon la redaktanto deklaris ke li nun volas dediĉi sian revuon al la plibonigo de Ido sola, kaj unu sia trabanto eĉ skribis, ke Ido bezonas periodon de netuŝebleco. Kiu ne ridas, memorante la antaŭajn riproĉojn al Esperanto pro la netuŝebleco de ĝia „Fundamento“! Cetere fakto estas, ke Ido nur tuj post ĝia akceptiĝo ŝanĝiĝis gravamaniere, deposte la idestroj prudente sin gardis, oficiale enkonduki gravajn reformojn kaj ili nun povas diri: „ni estas ĉiam progresemaĵ“, kaj samtempe: „nia lingvo ne ŝanĝiĝis notinde.“ Sed kio ne estas, povas fariĝi: prof-ro Ostwald, kiu ŝajne ne intencas esti au resti trabanto de la idopatroj, jam publike avizis, ke Ido bezonas ankoraŭ reformojn kaj ke li baldau proponos ilin. Ni supozu ke la idanaro kreskegas, tiam certe diverslandaj lingvistoj eble ankau ekstraktos Idon, kaj ili verŝajne trovos siajn specialajn punktojn ŝanĝotindajn. Mi kredas ke Ido ne povas ripozi, se ne ĝi kuŝas en ĉerko. Esperanto kontraŭe havas sian Fundamenton fiksitan, ĝi ne estas tro detala por ĝeni la uzantojn, tamen ne tro liberlasa por ebligi disfalon. Ĉiu iomete pripensanto la aferon devos konfesi ke tia lingvo absolute ion bezonas, kiu kompensas la ĉe naciaj lingvoj ĝeneralan uzadon, fiksitan en la popolo mem. Dum la regado de l'ido-patroj, ilia afero povas ankoraŭ iomete prosperi, sed kiam ili iam forlasos la kampon, tiam eble regos Akademio, same fruktoporta kiel tiu de „Idiom neutral“, kiu de dudek jaroj vivetas kaj ŝanĝiĝas, dum fundamentita Esperanto konkvestas la mondon. Mi ja tute ne diras, ke Esperanto estas plene perfekta, precipe ne por ĉiam, sed mi rezonas, ke ĝi estas kiel internacia lingvo pli tauga ol ia nacia lingvo, ke ĝi estas pli p e r f e k t a lau konstruo ol ia ajn nacia, kaj: kiam naciaj lingvoj taugus por la aspirata celo, se oni povus konsenti pri nur unu el ili, kiel ne povus Esperanto plene, eĉ pli multe taugi, malgrau ia difektoj, kiuj cetere ne por ĉiuj kuŝas ĉe la samaj punktoj?

(daurigota).

Неизвѣстныя до сего времени мысли великихъ людей о международномъ языкѣ и Эсперанто.

Nekonitaj opinioj de eminentaj homoj pri la lingvo internacia & Esperanto.

I.

Во время Пятаго Конгресса многие эсперантисты спрашивали о причинѣ чествованія поэта Бонаventura Карла Арибау, Bonaventura Carlos Aribau. От-

вѣтъ на этотъ вопросъ даетъ Фредерикъ Пужула въ майской книгѣ журнала La Revuo. Дѣло въ томъ, что Арибау, каталонецъ по происхожденію, былъ горячимъ патріотомъ; оцѣнивъ его заслуги,

*) Jen la idaro de Ido (patro): 1) Ido (filo), ĝi naskigis kelkajn monatojn depost la elekto de Ido (provotekston oni trovas en „Lingvo Internacia“ 1909. pĝ 321); la nuna Ido restis de tiam preskau la sama. 2) Reform-Ido Duthil I. (L. Int. 1909. 321). 3) Reform-Ido Seidel I (L. I. 1909. 171 321). 4) Reform-Ido Seidel II. (L. I. 1909. 270 322). 5) Reform-Ido Duthil II. (L. I. 1909. 322). 6) Reform-Ido Brandt (L. I. 1909. 323). 7) Reform-Ido Weissbart (L. I. 1909. 323). 8) Reform-Ido Interlingve German Esperantisto 1909. 139).

отечество поставило ему памятникъ въ гор. Барселонѣ. Затѣмъ, незадолго до Конгресса, Аврелиемъ Кампани, въ бумагахъ за 1817 годъ архива Общества Философовъ, была найдена рукопись съ текстомъ рѣчи на тему: „О Возможности Универсальнаго Языка“, прочитанной Карломъ Арибау передъ собраніемъ Общества Молодежи, основаннаго имъ въ Барселонѣ и предсѣдателемъ котораго онъ въ то время былъ, имѣя всего 19 лѣтъ отъ роду!

Вотъ причина, почему каталонскіе эсперантисты ликовали, отыскавъ своего пра-патрона, своего родного, домашняго піонера, носителя великой идеи единого международного языка! Вотъ почему во время Пятаго Конгресса были оказаны особыя почести бюсту Арибау. Каталонскіе эсперантисты торжествовали, найдя своего Толстого, своего Макса Мюллера и въ порывѣ своего ликоваія, пригласили эсперантистовъ, собравшихся на Конгрессъ со всѣхъ частей свѣта, въ ихъ родной городъ, по-братски разделить съ ними ихъ семейную радость!

„Толстой и Максъ Мюллеръ убѣдили многихъ,“ говоритъ Пужула, „но если бы можно было разыскать всѣхъ Толстыхъ и всѣхъ Максовъ Мюллеровъ и показать cadaго изъ нихъ родной странѣ въ качествѣ лицъ, оцѣнившихъ и признавшихъ всю важность международного языка, сколь рѣшительнѣе подвинулось бы наше дѣло! Дѣйствительно, признавъ заслугу такого одобренія, въ тоже время нельзя не отмѣтить, на сколько мнѣніе соотечественника проникаетъ глубже въ насъ, нежели мнѣніе иностранца!

Нельзя не согласиться съ этими словами. Къ сожалѣнію размѣры нашего журнала не позволяютъ намъ привести полностью текстъ интереснаго доклада

Арибау, а потому, отсылая лицъ желающихъ ближе познакомиться съ нимъ къ № 45 журнала La Revuo, мы должны ограничиться здѣсь лишь извлеченіемъ слѣдующихъ мнѣній, высказанныхъ Арибау въ 1817 году, т. е. почти 100 лѣтъ тому назадъ:

„Различіе языковъ можетъ быть только наказаніемъ за нашу гордость. — Изученіе языковъ, составляющее краеугольный камень современнаго воспитанія ребенка, есть въ сущности средство, продиктованное намъ необходимостью, и безъ котораго мы не можемъ рассчитывать на политическую систему: но это средство совершенно непригодное, если смотрѣть на него отвлеченно.“

„Насколько было бы лучше, если юношество, которое учится въ Европѣ, употребило бы это драгоценное время, изучая дѣло, а не слова . . . Отсюда ясно, что изученіе cadaго отдѣльнаго языка является весьма несовершеннымъ и сложнымъ методомъ исправленія разноязычія; сложнымъ — вслѣдствіе многочисленности и разнообразія живыхъ языковъ, а также вслѣдствіе совершенной запутанности грамматическихъ и систематическихъ основныхъ правилъ, численно нерѣдко уступающихъ мѣсто ихъ исключеніямъ; несовершеннымъ — вслѣдствіе невозможности обладать ими всѣми и крайней трудности усвоенія въ совершенствѣ хотя бы нѣкоторыхъ изъ нихъ. Но не таково, по моему мнѣнію, должно быть средство исправленія этого, можно сказать, еще библейскаго грѣха. Мнѣ кажется, что каждый со мной согласится, если я скажу, что этого можно было бы достигъ, если бы всѣ рѣшились говорить одинаково, хотя быть можетъ и не всѣ признаютъ, что такое взаимное согласіе возможно.“

БОНАВЕНТУРА КАРЛЪ АРИБАУ.

Эсперанто на Практикѣ.

Esperanto en la Praktiko.

Преподаваніе — Instruado.

Франція. Въ Греноблѣ за недостаткомъ преподавателей открытіе четырехъ курсовъ пришлось отложить до осени.

Въ Виши также пришлось многимъ отказать въ приѣмѣ на курсы за недостаткомъ мѣста. Эсперанто введено во многихъ коммерческихъ училищахъ Гавра и Булони.

Бельгія. Для подготовки къ VII Международному Конгрессу эсперантистовъ въ Антверпенѣ посѣщаютъ курсы около 300 человекъ, а также 14 полицейскихъ офицеровъ и 116 городскихъ изучаютъ Эсперанто.

Болгарія. Организуется Болгарская Лига Учителей языка Эсперанто. Въ Шуменѣ при открытіи курсовъ священникомъ Ладинскимъ произнесена рѣчь и цитировано Евангеліе на языкѣ Эсперанто.

Эсперантская жизнь.

Esperanta vivo.

Англія. Извѣстная пѣвица Тилли Кененъ включила въ свой репертуаръ нѣсколько номеровъ на языкѣ Эсперанто.

На концертѣ въ Портсмутѣ извѣстный хормейстеръ В. Гринъ публично заявилъ, что, по его мнѣнію, Эсперанто — лучший языкъ въ мірѣ для пѣнія.

Австрія. Въ Триестѣ Эсперанто завоевываетъ себѣ прочное положеніе. Около 180 чел. посѣщаетъ эсперантскіе курсы.

Венгрія. Эсперантская ассоціація „La Verda Standardo“ насчитываетъ уже 2000 членовъ.

Франція. Эсперантское движеніе увлекаетъ и рабочія массы. Такъ, группы эсперантистовъ-рабочихъ за истекшія мѣсяцы основались въ Лиможѣ, а также въ Софіи (Болгарія), Висбаденѣ (Германія) и Будапештѣ (Венгрія). Въ Парижѣ открыты спеціальныя эсперантскіе курсы для наборщиковъ. Интересно, что въ Парижѣ функционируетъ 23 типографіи съ эсперантскимъ шрифтомъ, 6 словолитенъ и 3 фабрики эсперантскихъ лнотиповъ (наборныхъ машинъ). Формируется международная лига кельнеровъ и лакеевъ-эсперантистовъ. Адресъ: Eduard Urban, kelnero, Grand Hôtel du Globe, 71 rue Monge, Paris).

Германія. Основанъ „Союзъ германскихъ желѣзнодорожниковъ-эсперантистовъ“. Органомъ союза является журналъ „Fervoja Esperantisto“. Адресъ: Otto Glade, Bahnhofsverwalter Küllenhahn b. Elberfeld.

Kaiserslautern. En loka grupo prof. P. Christaller paroladis pri: „La valoro

de la fremdlingva instruado generale & de Esperanto speciale“.

Самось. Открыто общество эсперантистокъ „Samosa Espero“. Первое торжественное засѣданіе имѣло мѣсто въ Большомъ Залѣ Княжескаго дворца въ присутствіи княжеской четы. Почетной предсѣдательницей Общества и главной его инициаторшей является супруга князя Самосскаго Елена.

Швейцарія. Въ Бернѣ основанъ Институтъ для распространенія языка Эсперанто.

Критъ. Эсперантское движеніе на островѣ замѣтно прогрессируетъ. Въ Гераклионѣ образовалось „Панэллинское Общество Эсперантистовъ“. Новое общество приступаетъ къ изданію журнала „Критское Эсперантское Эхо“.

Китай. Новыя эсперантскія общества открыты въ Шанхаѣ, Пекинѣ, Кантонѣ и Фуки.

Бразилія. Въ Палатѣ Депутатовъ Дунке-э-д-Аброшесъ предложилъ ассигновать субсидію въ (десять тысячъ франковъ) въ пользу Бразильской Лиги Эсперантистовъ. Предложеніе Аброшеса встрѣтило дружную поддержку въ рядахъ всѣхъ парламентскихъ партій.

Internacia Medicino. Oficiala organo de la Tutmonda Esperanta Kuracista Asocio „Teko“ Ĝi estas nova faka revuo, kredeble tre ŝatota de la c'iulandaj kuracistoj. La unua numero (Januaro 1911) ŝajnas tre interesa; ĝi enhavas artikolojn pri „mekanika antisepto“ kaj „mastisol“, Biologia metodo de klinika esplorado, Videbla parolo por surd-mutuloj, Dentklinikon & dentkuracisto por lernejoj, hedonal-hloroform-narkozo, Ehrlich-Hata 606: Salvardsan'. Kiom kostas moderna mondvojaĝoj? La alkoholproblemo, Bibliografio. Adreso por manuskriptoj, gazetoj abonmendoj, ktp: Internacia Medicino Köckenbroda, Dresden, Germanujo; jarabono Sm. 3.00.

Къ свѣдѣнію собирателей марокъ. Извѣстная фирма Senf въ своемъ каталогѣ на 1911 годъ, даетъ переводъ на Эсперанто всѣхъ техническихъ терминовъ по филателии.

KRESTOMATIO

por infanoj kaj komencantoj

Redaktata de

Romano Frenkel*).

Vulpo kaj Leporo.

Rusa popola fabelo.

Vivis en la arbaro vulpo kaj leporo. La vulpo havis dometon glacian, la leporeto — bastan. Alvenis la printempo, — la dometo de l' vulpo fandig'is, la dometo de la leporo staras kiel antaŭe. Ekenviis la vulpo, ekpetis la leporeton, ke g'i enlasu g'in en sian dometon por varmigi kaj poste elpelis g'in for el la dometo.

Iras la leporeto sur la vojo kaj ploras; renkonte al g'i kuras hundoj.

— Tjaf, tjaf! Pri kio lepoc'jo, vi ploras.

— Kiel mi povas ne plori, — diras la leporeto: — mi havis dometon el basto, la vulpo — el glacio. G'i petis de mi permeson varmigi kaj elpelis min for.

— Ne ploru, lepoc'jo, — diras la hundoj: — ni g'in elpelos! Alvenis ili al la dometo.

— Tjaf, tjaf, tjaf! Iru, vulpo, for!

Kaj g'i al ili de la forno krias:

— Kiam mi elig'os, kiam mi elsaltos, flokoj flugos tra la stratoj!

Ektimis la hundoj kaj ekkuris for per ĉiuj fortoj.

Ekploris la leporeto kaj ekiris denove sur la vojo. Trafig'as renkonte al li la urso.

— Pri kio, lepoc'jo, vi ploras?

Kaj la leporo rediras:

Kiel mi povas, Mic'jo**), ne plori: mi havis bastan dometon, la vulpo — glacian. G'i petis de mi permeson varmigi kaj g'uste min el la dometo forpelis.

— Ne ploru, lepoc'jo, — diras la urso, — ni iru, mi g'in forpelos.

— Ne, vi ne forpelos.

— Ne, mi forpelos!

Ekiris ili la vulpon peladi.

— Iru, vulpo, for! — ekblekis la urso.

Kaj g'i de la forno krias:

— Kiam mi elig'os, kiam mi elsaltos, flokoj flugos tra la stratoj!

Forkuris pro timo ankau' la urso.

Denove iras la leporeto; renkonte al g'i venas la bovo.

*) Ĉiuj artikoloj de tiu-ĉi fako estas senditaj al mi de diverslandaj esperantistoj por eldonota de mi K r e s t o m a t i o au tradukitaj de mi mem. La represo de ili ne estas permesata. Mi petas pri alsendo de artikoloj por tiu-ĉi fako rekte al mi. — Romano F r e n k e l. Eniseisk, Siberio, Ruslando.

**) Tiel la rusa popolo nomas la urson.

— Pri kio, lepoc'jo, vi ploras?

— Kiel mi povas ne plori: mi havis bastan dometon, la vulpo—glacian. G'i petis de mi permeson varmigi kaj g'uste min el la dometo forpelis.

— Ni iru, mi g'in forpelos.

— Ne, bovo, vi ne forpelos!

La hundoj pelis — ne forpelis, la urso pelis — ne forpelis, ankau vi ne forpelos.

— Ne, mi forpelos!

Alvenis ili al la dometo.

— Iru, vulpo, for, — ekklekegis la bovo.

Kaj g'i de la forno krias.

— Kiam mi elig'os, kiam mi elsaltos, flokoj flugos tra la stratoj!

Ektimis ankau la bovo, nur helpu Dio forkuri! Denove iras la leporeto kaj ploras. Iris g'i, iris—venas renkonte la koko kun falc'ilo.

— Pri kio, lepoc'jo, vi ploras?

— Kiel mi povas ne plori: mi havis bastan dometon, la vulpo—glacian. G'i petis de mi permeson varmigi kaj g'uste min el la dometo forpelis.

— Ni iru, mi g'in forpelos.

— Ne, vi ne forpelos. La hundoj pelis — ne forpelis, la urso pelis — ne forpelis, la bovo pelis — ne forpelis, vi ankau, ne forpelos!

— Ne, mi forpelos!

Alvenis ili al la dometo.

— Kikeriki! — el c'iu fortoj ekkantis la koko. — Sur dorso portas mi falc'ilon, por vulpa kapo deprenilon! Iru, vulpo, for!

Elkuris la vulpo por rigardi, kia besto alvenis. La koko sin j'etis al g'i, kaj g'in mortbuc'is per la falc'ilo. Kaj de tiu tempo la koketo kun la leporeto komencis vivi — vivadi, ric'econ akiradi.

Tradukis R. FRENKEL.

Ŝerco de studento.

En Würzburg studento fis'kaptis c'e la rivero Majn, kaj c'iun minuton li s'ajne eltiradis fis'on. Tio tre kolerigis alian fis'iston, kiu staris je cent pas'oj de li, sed kiu nenion kaptis. Furioza, c'i tiu fine ekkuris al la policejo por denunci la nekonatan fis'iston, c'ar li ja supozis, ke la studento ne havis permeson por fis'kapti. Baldau alvenis policisto: „Mi vin petas, sinjoro, diru al mi, kiu vi estas?“ — „Yes“ respondis la junulo: „mi estas studento! jen estas mia karto de legitimado.“ — „Sed c'i-tiu karto ne rajtigas vin por fis'kaptado.“ — „Mi tute ne fis'kaptas!“ — „Kio?“ demandis mirante la policano, vi ja ankoraŭ tenas vian hokfadenon en la rivero!“ — „Certe, mi tion faras, sed mi ne fis'hokas!“ — „Nu, kion do vi faras?“ — „Vidu,“ diris la studento, eksaltigante el la rivero la hokfadenon kun fis'o: „mi nur akvumas mian haringon.“

H. BOUCON,

Profesoro c'e la liceo de Annecy (Francujo).

LITERATURA FAKO.

Leo Tolstoj.
LA MORTO DE IVANO ILJIĈ.

Novelo.

Ĉapitro I.

En la granda konstruaĵo de juĝaj institucioj dum la paŭzo de kunsido pri la afero de Melvinskij, la juĝanoj kaj la prokuroro kunvenis en la kabineto de Ivano Egoryĉ Ŝebeko, kaj oni ekparolis pri la fama afero de Krasov. Fëdor Vasiliĉ, ekflamiĝis, pruvante la nejuĝeblecon; Ivano Egoryĉ insistis pri sia opinio; Pëtr Ivanyĉ, komence ne aliĝinte la disputon, ne partoprenis ĝin kaj legetis la ĵus alportitan gazeton.

— Sinjoroj! diris li, — Ivano Iljiĉ ja mortis!

— Ĉu vere?

— Jen, legu, — diris li al Fëdor Vasiliĉ donante al li la freŝan, ankoraŭ odoran numeron.

En nigra bordero estis presita: „Praskovja Fëdorovna Golovina kun anima doloro sciigas la parencojn kaj konatojn pri la morto de sia amata edzo, membro de Apelacia Tribunalo, Ivano Iljiĉ Golovin, okazinta la 4^{an} de februaro en la nuna 1882 jaro.

La elporto de l'korpo — vendredon, je la unua, posttagmeze.“

Ivano Iljiĉ estis kolego de l' kunvenintaj sinjoroj, kaj ĉiuj lin amis. Li malsanis jam de kelkaj semajnoj; laŭdire, lin frapis malsano nekuraĝebla. La ofico estis ankoraŭ lasita al li, sed oni jam konjektis pri tio, ke, okaze de lia morto, tiu ofico povas esti donita al Alekseev, kaj la oficon de Alekseev ricevos au Vinnikov, au Ŝtabel. Tial, audinte pri la morto de Ivano Iljiĉ, ĉiu el la sinjoroj, kunvenintaj en la kabineto, pensis antaŭ ĉio kian influon povas havi tiu morto sur la ofiĝaĝojn au promociojn de la juĝmembroj mem au de iliaj konatoj.

— Nun, certe, mi ricevos la oficon de Ŝtabel au tiun de Vinnikov, — pensis Fëdor Vasiliĉ.

— Oni ĝin promesis al mi jam de longe, kaj tiu rangaltigo signifas por mi aldonon de 800 rubloj, krom la enspezoj de l'kancelario.

— Mi devas nun peti la translokon de mia bofrato el Kalugo, — pensis Pëtr Ivanyĉ — La edzino tre ĝojos pri tio. Nun ŝi ne povos plu diri, ke mi neniam nenion faris por ŝiaj parencoj.

— Mi ĉiam opiniis, ke li ne plu levigos, — laŭvoĉe diris Pëtr Ivanyĉ. — Mi bedaŭras!

— Kian malsanon li suferis?

— La kuracistoj ne povis difini. Tio estas, ili difinis, sed malsame. Kiam mi vidis lin la lastan fojon, al mi ŝajnis, ke li resaniĝos.

— Kaj mi tute lin ne vizitis post la festoj. Mi nur intencis tion fari.

— Ĉu li havis kapitalon?

— Ŝajnas, la edzino posedas iometon. Sed, ion mizeran.

— Estas necese nun ŝin viziti. Treege malproksime li loĝis.

— Tio estas al vi malproksime. . . De vi estas ĉio malproksime.

— Jen, li ne povas pardoni al mi, ke mi loĝas trans la rivero, — kun rideto rigardante al Ŝebeko, diris Pëtr Ivanyĉ. Kaj ili ekparolis pri la grandeco de l'urbaj distancoj kaj foriris por la kunsido.

Tiu morto elvokis en ĉiu ne sole la konsiderojn pri la translokoj kaj verŝajnaj ŝanĝoj de oficoj, sekvontaj dank' al ĝi, la fakto mem, ke mortis proksima konato, vekis en ĉiuj sciigintoj, — kiel ordinare, la senton de ĝojo pri tio, ke mortis li, ne mi.

— Bonege! li mortis, mi — ne, pensis kaj sentis ĉiu. La intimaj konatoj, tiel nomataj amikoj de Ivano Iljiĉ, nevole pensis nun pri tio, ke ili devas plenumi tre enuan devaron de konveneco: veturi por la rekviemokaj fari kondolencviziton al la vidvino.

La plej intimaj kolegoj de la mortinto estis Fëdor Vasiliĉ kaj Pëtr Ivanyĉ.

Pëtr Ivanyĉ estis lia kamarado en la lernejo de Juroscienco kaj sentis sin ŝulda al Ivan Iljiĉ.

Dirinte dum la tagmango al sia edzino la sciigon pri la morto de Ivan Iljiĉ kaj

konsiderojn pri la verŝajna transloko de la bofrato en ilian distrikton, Pëtr Ivanyc, ne kuŝiginte por ripozi, surmetis frakon kaj veturis al la hejmo de l'mortinto.

Ce la perono de la loĝejo de Ivano Iljiĉ staris kaleŝo kaj du droŝkoj. En la teretaĝa antaŭĉambro, apud la vesthokaro estis apogita kontraŭ la muro brokata ĉerkkovrilo kun kvastetoj kaj galono briligita per pulvoro. Du sinjorinoj, nigre vestitaj, demetadis la peltetojn. Unu el ili estis fratino de Ivan Iljiĉ, konata sinjorino, lia estis nekonata. Kolego de Pëtr Ivanyc, Ŝvarz iris malsupren, sed, ekvidinte de l'supra ŝtupo la eniranton, haltis kaj okulsignis al li, kvazau dirante: malsaĝe agis Ivano Iljiĉ; vi kaj mi tiel ne farus.

La vizaĝo de Ŝvarz kun la vangharoj lauangle kaj tuta maldika lia figuro en frako prezentis, kiel ĉiam, elegantan solenecon, kaj tiu soleneco, ĉiam kontrastanta la ŝercemon de Ŝvarz, havis tie tute specialan spritecon. Tiel pensis, Pëtr Ivanyc.

Pëtr Ivanyc lasis la sinjorinojn iri antaŭ si kaj malrapide sekvis ilin sur la ŝtuparo. Ŝvarz ne iris malsupren, sed haltis supre. Pëtr Ivanyc komprenis, kial: evidente, li volis interkonsenti, kie hodiaŭ ili ludos vinton*). La sinjorinoj pasis sur la ŝtuparon al la vidvino, kaj Ŝvarz, kun serioze tenataj fortikaj lipoj kaj petola rigardo, per movo de l'brovoj signis al Pëtr Ivanyc dekstren, en la ĉambron de l' mortinto.

Pëtr Ivanyc eniris, kiel ĉiam fariĝas en similaj okazoj, senkonscia pri tio, kion li devas nun fari. Li nur memoris, ke fari signojn de kruco tiaokaze neniel maldecas. Pri tio, ĉu li devas samtempe fari salutojn, li ne estis tute konvinkita, tial li elektis ion mezan: enirinte la ĉambron li tuj komencis fari krucosignojn kaj iomete kvazau-saluti. Kiom la movoj de l'brakoj kaj de la kapo ĝin permesis, li samtempe ĉirkaurigardis la ĉambron. Du junaj homoj, unu gimnaziano, verŝajne, nevoj, farante signojn de kruco, eliradis el la ĉambro. Maljunulino estis staranta senmove. Kaj sinjorino, kun strangelevitaj brovoj ion flustradis al ŝi. Akolito, en surtuto, vigla, decidema, estis ion leganta lautvoĉe, kun la

intonacio, malebliganta ian ajn kontraŭdiron. Bufeda servisto Gerasim, pasinte antaŭ Pëtr Ivanyc per malpezaj paŝoj, estis ion disŝutanta sur la plankon. Vidinte tion, Pëtr Ivanyc tuj eksentis odoreton de l' putranta kadavro. Dum la lasta vizito al Ivano Iljiĉ, Pëtr Ivanyc vidis tiun serviston en la kabineto; li estis plenumanta oficon de flegistino: Ivano Iljiĉ estis tute aparte lin amanta. Pëtr Ivanyc dume faradis signojn de kruco, salutetante mezdirekten, inter la ĉerko, la akolito kaj la ikonoj, starantaj sur la tablo en la angulo. Poste, kiam tiu farado de krucosignoj ŝajnis al li jam tro longedaura, li ĉesis kaj komencis atente rigardi la mortinton.

La mortinto kuŝis, kiel ordinare kuŝas la mortintoj, en aparte peza maniero, laŭmortinte, droninte per la rigidigintaj membroj en la sternajo de l'ĉerko, kun la por ĉiam fleksita kapo sur la kuseno, elmetante, kiel ĉiam elmetas la mortintoj, sian flavan vaksoloran frunton kun senharajoj sur la kavigintaj tempioj kaj la elstarantan nazon, kvazau premantan la superan lipon. Li tre aliĝis; li pli maldikiĝis post tiu tempo, kiam Pëtr Ivanyc lin vidis, sed, kiel ĉe ĉiuj mortintoj, lia vizaĝo ŝajnis pli bela kaj ĉefe — pli impresa, ol kiam ĝi apartenis al la vivanto. La vizaĝo ŝajnis esprimanta, ke la faroto, jam estas farita kaj farita ĝuste. Plie, tiu mieno montris riproĉon au admonon al la vivantoj. Tiun admonon Pëtr Ivanyc trovis malkonvena au almenaŭ ne koncernanta lin mem. Li eksentis sin iel malagrabla, tial Pëtr Ivanyc refoje rapide faris signon de kruco, kaj kiel ŝajnis al li, tro rapide, ne konforme al la decreguloj, sin turnis kaj ekiris al la pordo. Ŝvarz estis lin atendanta en la traŭra ĉambro, larĝe disstariginte la piedojn kaj ambaŭmane ludante post la dorso per sia klakĉapelo. Unu sola rigardo al la ludema, purema kaj eleganta figuro de Ŝvarz refreŝigis lin. Pëtr Ivanyc komprenis, ke li, Ŝvarz, sin sentas super tio kaj ne cedas al la korpremantaj impresoj. Tuta lia mieno diris: la incidento de la funebra diservo por Ivano Iljiĉ nenial povas esti sufiĉa preteksto, por konsideri la ordon de la kunsido rompita, t. e., ke nenio povas malhelpi ankoraŭ hodiaŭ vespere ekklaki per la kartaro sensigelante ĝin, dum la lakeo estos dismetanta kvar nebrulintajn

*) Rusa varianto de l'angla kartludo visto. Rim. de la tradukinto.

— Tamen mi bezonas vin por unu afero.

Pëtr Ivanyc faris saluton, haltigante samtempe la ekmoviĝintajn risortojn de l'pufo.

— Dum la lastaj tagoj li terure suferis.

— Ĉu tresuferis? — demandis Pëtr Ivanyc.

— Ha, treege! La lastajn, ne minutojn, sed horojn, li senĉese kriis. Tri tagojn kaj noktojn intersekve li senhalte kriis. Ĝi estis korpreme. Mi ne povas kompreni, kiel mi ĝin elsuferis: trans tri pordoj oni audis tion. Ha! kiom mi trasantis.

— Kaj ĉu efektive li ne perdis la konscion, demandis Pëtr Ivanyc.

— Jes, — diris ŝi per malforta voĉo: — ĝis la lasta momento. Li adiauis nin unu kvaronon da horo antaŭ la morto, kaj petis forkonduki Volodja'n.

Pëtr Ivanyc subite imagis al si la suferadon de l'homo, kiun li estis koninta tiel intime, komence, kiel gaja knabo, lernanto, poste kiel plenaĝa kunludanto, kaj, spite la malagrabra konscio pri la hipokriteco de si mem kaj de la virino, tiu penso lin terurigis. Li ree ekvidis tiun saman frunton, la nazon, premantan la lipon, kaj li ektimis pro si mem.

„Tri tagnoktoj de teruraj suferoj kaj la morto. Tio povas ja okazi tuj, ĉi minute ankau al mi,“ pensis li, kaj tiumomente li eksentis timon. Sed tuj, li mem ne sciis kiel, lin kuraĝigis la kutima penso, ke ĝi okazis al Ivano Iljiĉ, ne al li, kaj al li ĝi ja ne okazos kaj ne povas okazi, ke, pensante tiamaniere, li cedas al melankolia humoro, kaj tio tute ne decas: la mieno de Ŝvarz evidente ĝin montris. Farinte tian rezonadon, Pëtr Ivanyc trankviligis kaj kun intereso ekdemandis la detalojn pri la vivofino de Ivano Iljiĉ, kvazau tiu morto estis aventuro, okazinta sole al Ivan Iljiĉ, sed tute ne okazonta al li mem.

Post diversaj interparoladoj pri la detaloj de l'efektive teruraj fizikaj suferoj, trasentitaj de Ivano Iljiĉ, (tiujn detalojn Pëtr Ivanyc eksciis sole dank' al tio, ke la turmentoj de Ivano Iljiĉ estis skuintaj la nervojn de Praskovja Fëdorovna), la vidvino trovis fine oportuna ekparoli pri la afero.

— Ha, Pëtr Ivanyc, kiel penige estas, kiel terure penige, kiel terure penige! — kaj ŝi reploris Pëtr Ivanyc sopiradis kaj atendis, kiam ŝi elpurigos la nazon. Kiam ŝi

estis ĝin farinta, li diris: „Fidu“... kaj denove ŝi ekparolis kaj eldiris tion, kio estis, kredeble, la ĉefa afero, pri kiu ŝideziris paroli kun li; tiu afero konsistis el la demandoj, kiamaniere, pro la morto de l'edzo, havigi monon el la regna kaso. Ŝajnige, ŝi petis konsilon de Pëtr Ivanyc kiel ricevi la pension; sed li rimarkis, ke ŝi detalege jam scias eĉ tion, kion li mem ne sciis: kiom entute oni povas elpeti de la regna trezoro okaze de tiu morto; tamen ŝi deziris sciigi, ĉu estas eble eltiri iamaniere ankoraŭ pli da mono. Pëtr Ivanyc kompleze konsentis elpensi tian rimedon, sed, iom pripensinte kaj, por konveneco, mallaudinte nian registaron pro ĝia avaremo, diris, ke ŝajnas neeble ricevi pli. Tiam ŝi eksopiris kaj, videble, serĉis rimedon, por sin liberigi de sia vizitanto. Li ĝin komprenis, estingis la cigaredon, levigis, premis la manon kaj ekiris al la vestiblo.

En la manĝoĉambro kun la horloĝo, pri kiu Ivano Iljiĉ tiom ĝojis, li ĝin ac'etis en brokantejo, Pëtr Ivanyc renkontis la pastron kaj ankoraŭ kelkajn konatojn, venintajn por la rekviemo, ekvidis la konatan al li belan fraulinon, filinon de Ivan Iljiĉ. Ŝi estis tuta nigre vestita. Ŝia talio, tre ŝlanka, ŝajnis ankoraŭ pli maldika. Ŝi havis malĝojan, decidan, preskau koleran mienon. Ŝi salutis al Pëtr Ivanyc tiamaniere, kvazau li estis kulpa pri io. Malantau la filino staris, kun la sama ofendita mieno, konata al Pëtr Ivanyc: ric'a junulo, juĝesploristo, ŝia fianĉo, laufame. Li salutis en malgaja maniero kaj volis pasi en la ĉambron de l' mortinto, kiam el sub la ŝtuparo sin montris figureto de la filo, gimnaziano, treege simila al Ivano Iljiĉ. Ŝajnis, ke li vidas la malgrandan Ivano Iljiĉ, sian kolegon en la lernejo de Juroscienco. Liaj postploraj okuloj estis plie, tiaj, kiaj montrigas ĉe la malcaŝtaj knaboj en aĝo de dektri-dekkvar jaroj. La knabo, ekvidinte Pëtr Ivanyc, faris severan, konfuze sulkitan mienon. Pëtr Ivanyc kapsalutetis lin kaj eniris la ĉambron de l' mortinto. Komencigis la rekviemo, — kandeloj, ĝemoj, incenso, larmoj, ploretoj. Pëtr Ivanyc staris kun malserena vizaĝo, fikante la okulojn sur siaj piedoj. Li ne j'etis eĉ unu rigardon al la mortinto, ĝis la fino ne cedis al la senenergiigaj influoj kaj eliris unu el la unuaj. En la vestiblo estis

kandelojn; entute, nenio igas supozi, ke tiu incidento povos malhelpi al ni pasigi agrable ankau la hodiaŭan vesperon. Kaj li murmuretis tion al la orelo de pasanta Pëtr Ivanyc, proponante al li veni por la partio de vinto ĉe Fëdor Vasiliĉ.

Sed, videble, tiuvespere la sorto ne volis destini, vintludon al Pëtr Ivanyc. Praskovja Fëdorovna, nealta, grasa virino, spite ĉiuj siaj klopodoj, por aranĝi la malon, tamen largiĝanta de la ŝultroj suben, tuta nigre vestita, kun la kapo, kovrita de krepo, kaj kun la same strangelevitaj brovoj, kiel la sinjorino, staranta kontraŭ la ĉerko, eliris el sia ĉambraro kun aliaj sinjorinoj kaj, akompaninte ilin ĝis la pordo de l' mortintejo, diris: „Tuj estos rekviemo; eniru, mi petas“.

Ŝvarz, ŝancele salutinte, haltis, evidente, nek akceptante, nek rifuzante la proponon. Praskovja Fëdorovna, rekoninte Pëtr Ivanyc, ekĝemis, alpaŝis al li tute proksime, prenis lin ĉe la mano, dirante: „mi, scias, ke vi estis vera amiko de Ivano Iljiĉ...“ — kaj rigardis al li, atendente de li agojn, konformajn al tiuj vortoj. Pëtr Ivanyc sciis, ke kiel antaŭe konvenis „fari signojn de kruco, tiel nun decidis premi la manon, ekĝemi kaj diri: „Fidu!“ — Kaj li tiel faris. Farinte tion, li eksentis, ke la dezirita rezultato estis atingita: li estas emocita kaj ŝi — ankau.

— Venu, mi petas, ĝis oni komencos; — mi bezonas paroli kun vi, diris la vidvino. Donu al mi la brakon.

— Pëtr Ivanyc donis la brakon, kaj ili ekiris internajn ĉambrojn, preter Ŝvarz, kiu malgaje okulsignis al Pëtr Ivanyc.

— „Adiaŭ la vinto! Ne koleru, ni prenos alian kunludanton. Nu, kiam vi vin liberigos, ni povos ludi kvinope, diris lia ŝercema rigardo.

Pëtr Ivanyc eksopiris ankoraŭ pli profunde kaj malgaje kaj Praskovja Fëdorovna danke premis lian manon. Enirinte ŝian salonon, tapetitan per rozkolora kretono kaj lumigitan per dubehela lampo, ili sidiĝis ĉe la tablo: ŝi sur la kanapon, kaj Pëtr Ivanyc sur malaltan pufon, kun senordigintaj risortoj, kiu nesimetrie kavigadis pro lia pezo. Praskovja Fëdorovna volis lin averti, por ke li sidiĝu sur alian seĝon, sed trovis tiun averton ne konforma al sia situacio, kaj sin detenis. Sidi-

ĝante sur la pufon, Pëtr Ivanyc ekmemoris, kiel Ivano Iljiĉ, aranĝante tiun salonon, petis de li konsilon pri tiu sama rozkolora kaj verdfolia kretono. Sidiĝante sur la kanapon kaj pasante preter la tablo (la tuta salono estis plena da ajetoj kaj mebloj), la vidvino alkroĉiĝis per la nigra krepo de sia nigra mantiljo ĉe skulptaĵo de tablo. Pëtr Ivanyc leviĝis, por ĝin dekroĉi kaj la liberiginta pufo malkvietiĝis kaj subpuŝadis lin. La vidvino mem komencis dekroĉi sian krepon, kaj Pëtr Ivanyc denove sidiĝis, surpremite la ribeladantan sub li pufon. Sed la vidvino ne ĉion dekroĉis, kaj Pëtr Ivanyc refoje leviĝis, kaj ree la pufo ekribelis kaj eĉ ekkrakis. Kiam ĉio ĉi estis finita, ŝi eltiris puran batistan tuketon kaj ekploris. Tiu epizodo kun la krepo kaj la batalo kontraŭ la pufo malvarmigis lian simpatiemon kaj Pëtr Ivanyc sidis kun malserena mieno. Tiun ĝenantan situacion interrompis Sokolov, la bufedisto de Ivano Iljiĉ, veninta por raporti, ke la tombloko, elektita de Praskovja Fëdorovna, kostos 200 rublojn. Ŝi ĉesis plori, kaj kun mienode viktimo ekrigardinte al Pëtr Ivanyc, diris france, ke ŝi sentas sin tre penige. Pëtr Ivanyc faris silentan signon, esprimantan nedubeblan certecon, ke ĝi ne povas esti alie.

— Fumu, mi petas, — diris ŝi per grandanima kaj samtempe svenanta voĉo kaj ekdiskutis kun Sokolov pri la prezo de l'enterigejo.

Pëtr Ivanyc ekfumante, audis, kiel ŝi tre atente demandis pri diversaj prezoj de l'terpecoj kaj difinis, kiun li devas aĉeti. Krom tio, decidinte pri la tombloko, ŝi tuj donis ordonojn pri la kantistoj. Sokolov foriris.

— Mi mem ĉion faras, — diris ŝi al Pëtr Ivanyc, forŝovante unu flanken la albumojn, kuŝintajn sur la tablo, kaj rimarkinte, ke la cindro minacas difekti la tablon, ŝi, senprokraste, almovis al Pëtr Ivanyc la cindrujon kaj ekparolis: — Mi konsideras, kiel hipokritecon, kredigi, ke mi ne povas pro ĉagreno min okupi per la praktikaj aferoj. Male, se io povas min ne konsoli... sed distri, ĝi estas ankoraŭ la zorgoj pri li. — Ŝi denove eltiris la tuketon, kvazau por ekplori, kaj subite, kvazau sin ekregante, ŝi ordigis la mienon kaj ekparolis trankvile:

neniu. Gerasim, la bufeda servisto, elsaltis el la ĉambro de l'mortinto, trajetis per siaj fortaj brakoj ĉiujn peltojn, por trovi la pelton de Pëtr Ivanyc kaj prezentis ĝin.

— Nu, frato, Gerasim? — diris Pëtr Ivanyc por ion diri — Ĉu ci bedaŭras?

— Dia volo. Ĉiuj tie ni estos, — diris Gerasim, vidigante siajn blankajn, senmankajn dentojn de mujiko kaj, kiel homo, instigita de intensa laboro, vigle malfermis la pordon, vokis la kuĉeron helpis al Pëtr Ivanyc sidigi en la veturilo kaj saltis reen al la perono, kvazau pripensante, kion li devas ankoraŭ fari.

Al Pëtr Ivanyc estis aparte agrable enspiri la puran aeron post laodoro de l'incenso, kadavro kaj karbolo.

— Kien vi ordonas? — demandis la kuĉero.

— Ne estas malfrue. Mi vizitos ankoraŭ Fëdor Vasilyc.

Pëtr Ivanyc ekveturis kaj efektive trovis ilin je la fino de l'unua robro kaj povis sengene aligi kiel la kvina.

El la rusa lingvo tradukis.

Fr-ino A. SHARAPOV.

(daŭrigota).

FAJREROJ.

Sentencoj.

Se homo, el siaj sep flankoj nur unu havas malbonan, oni insultas lin pro tiu malbona flanko, neniom ec atentante pri ceteraj ses bonaj.

Gogol.

Pro unu pulo oni ne bruligas la tutan litkovrilon.

Karavolov.

Enviulo, kiel muŝo, rampas sur la tuta korpo, kun amo haltante ĉe vulcero aŭ cikatro.

George Petrov.

Disputojn atentu, sed la disputojn ne partoprenu. Dio vin gardu kontraŭ la koleremo & incitemo, kvankam esprimataj ec en la plej delikata formo. Incitemo, ĉiam estas maldeca, precipe en justa afero, ĉar ĝi malklarigas & konfuzas ĝin.

Gogol.

Songó.

Ĉesis vento . . . kaj animo
Mia flugis for, sen timo,
Por auskulti sur marbordo
Babiladon de la ondo . . .

El la akvo jen eliris
Virgulino kaj deŝiris
Ŝi de miaj lipoj kison,
Tutvestita en turkison.

O, ŝi estis la feino,
De la maro belfilino,
Kies nigraj okuletoj
Brilis kiel lumsteletoj . . .
Ni ĝuadis . . . L'ondo-ŝaumo
Vidis kison de la amo . . .
Kial do, ve, tia horo
Estas nur la songa oro . . .?

ŜRIND.

Tifliso.

RIDFAKO.

Laboristo, renkontinte kamaradon, rimarkas ke lia okulo estas kontuzita.

— Kielmaniere vi bonŝancis difekti vian okulon? — li demandas.

— Min frapis malfeliĉe la maŝinrimeno, respondis la suferinto, iom konfuzite.

— Nu, kial vi evitas la verdiron, — refutas la unua: — mi tre bone vidas ke ĝi estas ne maŝina, sed ĝuste manlaboro!

□ □

ŜARADO.

Kun V—mi estas didonajo,
Kun F—metalo plej malkara;
Kun N—plej kruda car-vandalo,
Kun S—kuraca fluidajo.
Kun K—mi loĝas en la kartoĵoj,
Kun T—plenigas min loĝantoj,
Kun Z—mi estas nula kvanto.

Хроника. Kroniko.

Хронику отъ нашихъ корреспондентовъ, вслѣдствіе обилія матеріала, отлагаемъ до слѣдующаго номера.

BIBLIOGRAFIO.

Riga Stelo raportos pri novaj verkoj, kiam la Redakcio donace ricevis du ekzemplerojn. La verkoj markitaj per steleto estas riceveblaj de C. J. Sichmann Librejo. Riga, Teatrastr. 9.

Звѣзда Риги будетъ сообщать о всѣхъ книгахъ присланныхъ въ даръ Редакціи въ двухъ экземплярахъ. Книги помѣченные звѣздочкой можно получить черезъ книжный магазинъ К. М. Зихмана. Рига, Театральная, 9.

* **Deutsch-Esperanto Wörterbuch** von Prof. P. Christaller. — Esperanto-Verlag Möller & Borel, Berlin. Preis brosch. 4 Mk., elegant geb. 4.80 Mk.

Die gesamte deutsche Esperantistaro hat nach so langem, langem Warten jetzt den Anlass, mit grosser Freude zu singen: „Heil sei dem, Tag an dem du uns erschienen.“ — Ja, ein ausführliches Esperanto-Wörterbuch, dessen sich längst Engländer, Franzosen und Russen erfreuen, haben wir Deutsche recht, recht lange entbehren müssen. Und auch heute haben wir noch nicht alles, sondern nur den freilich wichtigsten Teil: Deutsch-Esperanto zu begrüßen, dem aber der andere, Esperanto-Deutsch, auch folgen wird. Das lange Zaudern mit der Herausgabe des Buches ist aber sehr nützlich gewesen. Denn dadurch — und das hatte dem Autor und dem Verlag gewaltige Opfer an Zeit und Geld auferlegt — hat dieses Buch den Vorzug, durchaus auf der Höhe der Zeit zu stehen. Bekanntlich sind gerade in den letzten Jahren von anderen Nationen grosse Vortaroj erschienen, welche wie die von Boirac, Kabe (Bein) und Verax, viel zu wichtig sind, um ignoriert zu werden. Alle diese neuen Werke hat nun der Bienenfleiss Christallers durchgearbeitet und daraus auch für uns Deutsche die umfassendste Anwendung gemacht. Ausserdem hat kein Geringerer als Prof. Cart das ganze Werk durchgesehen, wodurch eine ausgezeichnete Zuverlässigkeit zu erreichen war. Infolgedessen hat das Christallersche Werk den vollsten Anspruch darauf, unter allen Vortaroj in erster Reihe zu stehen; denn es ist ein ebenso praktisches als auch — mit seinen 516 Seiten des deutschen Teiles — sehr ausführliches Werk, welches allen Esperantisten hoch willkommen, ja unentbehrlich sein wird. Das Buch bietet gerade für Uebersetzungen zusammengesetzter Wörter eine wahre Fundgrube, welche zeitraubendes Ueberlegen besonders dem Geschäftsmanne, aber natürlich auch jedem anderen erspart, und schon damit der praktischen Anwendung des Esperanto zweifellos sehr förderlich sein muss. Ebenso muss man oft die Geschicklichkeit oder richtiger die vortreffliche Beherrschung des Esperanto bewundern, mit welcher der Autor mehrdeutige oder schwierige abstrakte Begriffe esperantisiert. Kurz, das Werk ist in jeder Beziehung ebenso gediegen wie bis

ins Einzelne ausgearbeitet worden. — Auch das Vorwort wird jeden Leser interessieren, worin ausser der Anordnung des Stoffes auch recht interessante grammatisch-etymologische Bemerkungen eingestreut sind. — Last not least ist es ein grosses Verdienst des Verfassers, auch eigene Wörter (die aber sofort durch Sternchen erkennbar sind) in seinem Werke vorgeschlagen zu haben. Ich glaube, dass ein guter Teil davon vollberechtigt wäre, von der Akademio offiziell eingeführt zu werden. Bei dieser Gelegenheit möchte ich aber den Esperantisten aller Nationen dringend ans Herz legen: nicht offiziell eingeführte Wörter nur dann im Verkehr anzuwenden, wenn dabei zugleich deren Bedeutung in einer oder mehreren der verbreitetsten Sprachen (wie englisch, französisch oder deutsch) angegeben wird, damit jeder Leser das nicht offizielle Wort sich übersetzen kann. Würde diese höchst wichtige Pflicht aus Nachlässigkeit versäumt, so müsste sehr bald das Esperanto aufhören, international verständlich zu sein, und es würde damit seine Existenzberechtigung verlieren.

Dr. E. F.

(Germana Esperantisto).

* **Oficiala Jarlibro de Universala Esperanto-Asocio 1911.** Esperantia Biblioteko. Genève.

La broŝuro prezentas tre imponan informilon pri la stato de nia bone konata U. E. A. por la jaro 1911. Interesa & riĉa informa materialo & plena nomaro de la delegitoj & vicdelegitoj. Estas aparte notindaj du geografiaj kartoj de kvin kontinentoj, sur kiuj estas markitaj la lokoj, kie loĝas la delegitoj kaj vicedelegitoj de U. E. A. La kartoj estas treege interesaj kaj povas servi kiel tre efika propagandilo inter la skeptikuloj.

Esperanto-Poŝkalendaro por 1911. Eldonita de la redakcio de la gazeto „La Esperantisto“. Leipzig, Kochstrasse 61. Redaktoro kaj eldonanto Fritz Stephan.

Plezure ni trarigardis la j-us cititan poŝkalendaron, ĉar malgrau ĝia malgranda amplekso, ĝi enhavas krom la komuna kalendaro, sufiĉe multe da ĉiuspecaj informoj, ekz. „Das Jahr 1910“ (La jaro 1910) kaj „Das Jahr 1911“ (La jaro 1911), artikoloj en kiuj estas pritraktita la sukceso de nia afero dum la pasinta jaro ĝenerale kaj la disvastigo de nia ideo kaj progreso de la „Germana Esperanto Asocio“ precipe. Rimarkinda estas la fakto, ke niaj Germanaj Samideanoj penas enkonduki nian karan lingvon laulege en la lernejojn. Pri la „Sesa Kongreso Internacia en Washington“ estas donitaj mallongaj, sed precizaj sciigoj, kiujn sekvas represita „Parolado de D-ro L. L. Zamenhof ĉe la malfermo de la „Sesa“. Laudinda estas la artikolo „Esperanto-Statistiko“, kiu povus esti ankoraŭ pli efika, se estus montrita ankau la statistiko de la „Universala Esperanto-Asocio“, nia plej disvastigita kaj utila entrepreno. La kalendaron ornamas ankau du versaj-oj kaj anekdotaro. Bedaurindaj estas nur iom tro multaj preseraroj kaj kelkaj „peketoj“ de la stilo. Tamen ĝenerale la „Poŝkalendaro“ faras

bonan impreson kaj estas rekomendinda precipe por la Germanoj, ĉar la aŭtoro en la artikoloj prefere parolas pri Esperantista movado en Germanujo. J. E.

* **A. Kazbek.** Nino. El kartvela lingvo tradukis V. Gogitidze. Tiflis, 1910. Malgranda rakonto el Kaukazaj moroj, kiu pentras la mizeran vivon & kruelan aventuron de montana familio. La bela Nino, kompatinda heroino de la rakonto, ne tolerinte krudan atakon de soldato, pereas sin ĵetante profundajn plenon de nego, el kiu oni ŝin elfosas nur printempe malvivan, malvarman, ĉiam belan... Simpla, mallonga, naiva & poeziplena rakonto.

V. Gogitidze. Gramatiko de Esperanto en kartvela lingvo. Tiflis, 1910. Prezo 3 kop.

H. Ter-Astvacatryan. Gramatiko de Esperanto en armena lingvo. Tiflis, 1910. Prezo 2 kop. Eldono de la presejo „Esperanto“.

Lernolibro de nia lingvo por Sm 0,02! Ĉu estas ebla io simila por tiel nomataj „naturaj“ lingvoj? Nu, oni diru nun, kiu kuraĝas tion aserti, ke la Lingvo Internacia, lingvo arta, lingvo de modesta D-ro Esperanto ne estas kapabla ĉirkaumiliti la mondon! Koran dankon, kunfratoj, por via sendo, la plejkoran por la utila laboro de farita! Tiuj libretoj donas eblon al viaj fratoj ellerni nian karan lingvon &, sciante la komunan lingvon, ni scios interkompreni &, komprenante unu la alian, ni ellernos nin reciproke estimi, iafoje, eble eĉ ami! For malestimo, malpac' & milito, fidonacoj de satan' sangavida! Ni tre deziras ke la ekzemplon donitan de niaj kaukazaj kunfratoj imitu ankaŭ la pli apudaj: estoj, germanoj, latvoj, litovoj & c. V. Ŝ.

* **К. М. Стрижевъ.** Инженеръ путей сообщенія. О Международномъ Языкѣ. Томскъ 1910. Эта небольшая книжка представляет собою докладъ, прочитанный въ г. Томскѣ въ помѣщеніи Сибирскаго Общества Техниковъ 14 февраля 1910 года. Отличительною чертою этой интересной книги отъ многихъ другихъ ей подобныхъ, появившихся за послѣдніе два года, является форма изложенія яснымъ дѣловитымъ языкомъ въ видѣ катехизиса, дающая необходимые отвѣты на главнѣйшіе вопросы, могущіе явиться у новичка въ этомъ вопросѣ, которые авторъ сумѣлъ охарактеризовать, хотя и нѣсколько въ жатой формѣ, но въ тоже время съ достаточною полнотою. Вотъ перечень тѣхъ вопросовъ, на которые читатель найдетъ въ ней отвѣты: Нуженъ-ли международный языкъ? — Какой языкъ можетъ быть международнымъ? — Возможенъ-ли искусственный языкъ? — Какимъ требованіямъ долженъ удовлетворять искусственный международный языкъ? — Существуетъ-ли въ настоящее время такой искусственный языкъ? — Является языкъ Esperanto языкомъ международнымъ? — Та полнота и ясность, съ которыми авторъ этой брошюры выясняетъ затронутые имъ вопросы, доказываетъ, что инженеръ К. М. Стрижевъ, прежде чѣмъ взяться за перо, серьезно изучилъ предметъ, который былъ имъ избранъ темою для своего доклада. В. Ш.

Verkoj ricevataj en unu ekzemplero:

Esperanto. Fidela Deklaracio pri la Vero elmontrita laŭ la Sankta Biblio. Melbourne, 1910.

Antido. Teoria ekzameno de la lingvo Esperanto. Genève, 1910.

E. Cefec. La Elementoj & la Vortfarado en Esperanto. Paris.

К. Кутюра. Международный Языкъ. Пер. С. Чахотинъ. Одесса, 1910.

ESPERANTO, oficiala organo de U. E. A. No. 92, 5. I, 1911: КЪ НАШИМЪ ЧИТАТЕЛЯМЪ, Единство (Г. Годлера). Вольныя слова. ОБЩЕСТВЕННАЯ ЖИЗНЬ: Жизнь и будущность коммерческихъ гаваней. Швейцарская промышленность. Какъ обучаютъ земледѣлію въ С.-А. Штатахъ. Экономія въ Америкѣ и другихъ странахъ. Парламентская баллотировка въ Англіи. Соціальны музей въ Парижѣ. Леиля, послѣдній романъ Фоганцаро. Замѣтки изъ жизни Толстого. Изъ Esperantской Литературы. — ИЗЪ МІРА ЭСПЕРАНТИСТОВЪ. Хроника. — Официальный бюллетень У. Е. А. Эсперантийская Арена.

ESPERANTO, oficiala organo de U. E. A. No 93, 20, I. 1911: „Я васъ не знаю“ Th. Rousseau. — ОБЩЕСТВЕННАЯ ЖИЗНЬ: Горячій газовый фонтанъ въ Гамбургѣ. E. Jenkel. — Богатства острова Сахалина. R. J. Elleder. — Новый путь въ Индію Житель Востока. — Биржа труда во Франціи. E. Briat. — Взаимопомощь и Esperanto въ школахъ. F. Durieux. — Какъ производится перепись въ С. А. Соединенныхъ Штатахъ H. Hall. — Замѣтки изъ жизни Толстого. A. Vejteler. — ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОТДѢЛЪ: Страданія юнаго Вертера. Соч. В. Гете. — ИЗЪ МІРА ЭСПЕРАНТИСТОВЪ: Хроника. Факты. Конгрессы и Празднества. Эсперантийская пресса. — Официальный бюллетень У. Е. А.

ESPERANTO, oficiala organo de U. E. A. № 94 и № 95 II 1911: Проффеціональныя организаціи, Годлера, Вольныя слова: Слишкомъ много газетъ. — ОБЩЕСТВЕННАЯ ЖИЗНЬ: Выставка въ Нанкинѣ, жителя Востока. Пятидесятилѣтній юбилей Владивостока, Элледера. Современное китайское училище, Т. Поторачина. Защита птицъ, Дижидела. Клубы въ Великобританіи, П. Блэза. О реформѣ календаря. А. Пайлгаларда. Цѣна денегъ въ главнѣйшихъ европейскихъ государствахъ. Фоглера. Населеніе въ С. Америкѣ Г. Галля. Царство нефти. Н. Фосса. Некрологъ. — ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОТДѢЛЪ: Изъ эсперантской литературы: Первые акорды, Верта. — ЭСПЕРАНТИЗМЪ: Хроника. Конгрессы и празднества. Смѣсь.

Официальный Бюллетень У. Е. А. Эсперантийская Арена.

ESPERANTO, oficiala organo de U. E. A. № 95, и № 20 II 1911: Интернаціонализмъ и Патріотизмъ. Т. Руссо. Вольныя слова: Слишкомъ много газетъ. — ОБЩЕСТВЕННАЯ ЖИЗНЬ: Пятидесятилѣтній юбилей Владивостока. Р. Элледера. Зимній спортъ, Л. П. I. Для старыхъ рабочихъ стальной промышленности, Г. Галля. Новости изъ Китая, А. И. Оптический обманъ; мысли о войнѣ. Пиръ

смерти, В. Котцина. Объ алькоголизмъ въ Россіи, Б. Котцина -- ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОТДѢЛЪ: Страданія юнаго Вертера, В. Гете. Изъ эсперантской литературы, Верта. -- ЭСПЕРАНТИЗМЪ: Хроника. Конгрессы. Курсы, празднества, доклады. Газеты и журналы. У. Е. А.: Официальный Бюллетень. Эсперантійская Арена.

Газеты и журналы. Gazetaro.

RICEVITAJ GAZETOJ.

Esperantaj:

Belga Esperantisto.
Bohema Revuo Esperantista.
The British Esperantist.
Danubo.
Deutsch-Österreichischer Esperantist.
Dia Regno.
ESPERANTO.
Esperanto-Folket.
Gazeto Hispana.
Germana Esperantisto.
Greklingva Esperantisto.
Hina-Esperanta Revueto.
Instruanto.
Internacia Medicino.
Internacia Scienca Revuo.
Internacia Socia Revuo.
Internacia Stenografia Gazeto.
Itala Esperantisto.
Juna Esperantisto.
Kaukaza Esperantisto.
Kataluna Esperantisto.
Laborista Esperantisto.
La Esperantisto kunita kun
Poŝta Esperantisto & Polica Esperantisto.
La Dek-Sepa.
La Holanda Pioniro.
La Instruanto.
La Korespondanto.
La Londona Esperantisto.
La Movado.
La Ondo de Esperanto.
La Propagandisto.
La Revuo.
Le Monde Esperantiste.
Lingvo Internacia.
Normanda Stelo.
Oficiala Gazeto Esperantista.
Paris-Esperanto.
Pola Esperantisto.
Rund um die Welt.
Simbolo.
La Spritulo.

Esperantemaj:

Le Correspondant International.
Discussiones.
Esperanta Evoluo.
International Correspondance Exchange.
Revista Universal.
Современная Контора — Das Moderne Kontor.

Болгарская газета „Съме“ сообщает о томъ, съ какою ненавистью относятся къ Эсперанто

преподаватели французскаго языка изъ страха, что Эсперанто лишитъ ихъ куска хлѣба.

Въ Персидскомъ журналѣ „Begar“ помѣщена статья объ Эсперанто и цитировано стихотвореніе „La Espero“.

„Amerika Esperantisto“ сообщаетъ, что редакция получила болѣе девяти тысячъ писемъ съ просьбою выслать учебники Эсперанто!

Политическая „Eastbourne Gazette“ объявила конкурсъ съ преміями за лучший переводъ съ англійскаго на Эсперанто.

„Berliner Tageblatt“ сообщаетъ, что въ Вильмерсдорфѣ на соединенномъ засѣданіи учительскихъ союзовъ профессоромъ университета Шмидтомъ была произнесена рѣчь объ Эсперанто.

„Germana Esperanto Gazeto“ (№ 5) сообщаетъ, что въ Краковѣ д-ръ Шмитъ произнесъ рѣчь объ Эсперанто передъ огромной аудиторіей въ 5 тысячъ человѣкъ. Тысяча сто однадцать человѣкъ записалось на эсперантскіе курсы.

Французская пресса также не остается безучастной къ эсперантскому движенію. Журналъ „Теософъ“, официальный органъ французскихъ теософовъ, ведетъ постоянную хронику „Эсперанто“. Статьи объ Эсперанто появились на страницахъ многихъ ежедневныхъ газетъ: „Journal“, „Matin“, „Eclair“, „Figaro“, „Petit Journal“, „Petit Parisien“, „Excelsior“ и мн. др.

Голландія. По отчету О-ва Эсперантистовъ въ истекшемъ 1910 году въ голландскихъ газетахъ было помѣщено 1500 статей объ Эсперанто.

Токийскій журналъ „Printing Journal“ помѣстилъ на Эсперанто уставъ общества рабочихъ-эсперантистовъ.

En No 1 „Germana Esperantisto“ ni trovas artikolon: „Eine kleine idistische Fälschung“. Malgranda idista falŝaĵo, citanta la autentikajn vortojn de nia samideano prof. O. Simon en „Die Zeit“ 29 VII 1908 & ties modifon legatan tra la okulvitro idista, „Pädagogische Rundschau“ febr. 1910 „Tre malbone devas stari l'afero, se oni devas uzi tiajn dube-ŝancajn artifikaĵojn!“ rimarkas Germana Esperantisto.

Разоблаченія еще болѣе подробныя мы оставляемъ до слѣдующаго номера.

Редакторъ „Съверо-Западнаго Телеграфа“, являющагося официальнымъ органомъ Ковенскаго О-ва Эсперантистовъ, Блюменталь избранъ пожизненнымъ почетнымъ членомъ этого Общества.

Биржевыя Вѣдомости въ № 270 помѣстили статью извѣстнаго беллетриста Р. Боборыкина, въ которой онъ рассказываетъ о своемъ разговорѣ съ профессоромъ богословія, председателемъ Общества Эсперантистовъ въ Римѣ.

„Съверно-Западный Телеграфъ“ № 298 статья успѣхахъ Эсперанто въ Россіи. Авторъ объ статьи совершенно вѣрно замѣчаетъ что мы должны прежде всего организовать кадры преподавателей языка; только тогда успѣхъ его въ Россіи будетъ обезпеченъ; иначе, когда Эсперанто будетъ введенъ въ программу учебныхъ заведеній, мы принуждены будемъ прибѣгнуть къ помощи иностранныхъ учителей, какъ это было 50 лѣтъ тому при введеніи въ

программу мужскихъ гимназій латинскаго и греческаго языковъ.

Газета „Пріамурье“ съ 1 января начала помѣщать по субботамъ статьи объ Эсперанто-благодаря чему въ этомъ районѣ замѣтно значительно повышеніе интереса къ международному языку.

Нарвская „Meie Elu“. № 131, помѣстила замѣтку объ Эсперанто г. Тенисона. „Нарвскій Листокъ“, № 136, статья г. Кесперта. Кроме того были помѣщены статьи и замѣтки въ слѣдующихъ газетахъ: „Гомельскій Вѣстникъ“, № 75, „Полтвская мысль“, „Торговый міръ“, „Южная Заря“, и др.

„Каспій“ № 275, сообщаетъ, что г. А. І. Теръ-Богдасаріанцъ получилъ разрѣшеніе на изданіе сатирическаго журнала на языкахъ: русскомъ, армянскомъ и Эсперанто. Редакторомъ называютъ г-на И. К. Ходжамиріанъ.

„Комлингъ“, № 35, 1911, Статья „Эсперанто и его авторъ Л. Л. Заменгофъ“.

Въ № 239 газеты „Утро Россіи“ напечатана статья проф. Р. Брандта, содержащая рецензію книги Н. Кабанова „Internacia Lingvo“ Г. Р. Брандтъ давая очень лестный отзывъ объ этой книгѣ, даетъ свой отзывъ о легкости и простотѣ языка Эсперанто, а также о той великой миссиі, которая выпала на долю гениальнаго произведенія д-ра Заменгофа: соединить человечество въ тѣсную и дружную семью.

„La Esperantisto“, j'us komencis la trian jaron de sia vivo kaj la numero de Januaro, kiun ni j'us ricevis, allogas nian simpatian. Sur 16 paĝoj ĝi enhavas interesajn artikolojn, dum la kovrilo montras al ni, ke „La Esperantisto“ aperas ĉiunmonate 5500 ekzemplere, kio pravas ke ĝi estas la plej legata ĝezeto esperantista.

Въ прошломъ году „Die Grenzboten“ согласившихъ въ первый разъ помѣстить статью д-ра Климке напечатала ее съ редакціонной замѣткой, что она (вѣрнѣе г. редакторъ ея) не симпатизировать идеѣ международного языка и эсперантизму въ частности. Но это мнѣніе, редакція почтенной газеты кажется, успѣла уже переменить, такъ въ № 4, отъ 4-го января, Grenzboten помѣстила вновь статью того же Климке, но уже безъ всякой помѣтки.

(Germ. Esp.)

„Augsburger Postzeitung“ (16. 12.) помѣстила статью объ организаціи „Tutmonda Katolika Unio Esperantista“, и объ ея цѣляхъ. „Всюду, гдѣ является католичество и гдѣ интересы католичества охраняются и крѣпляются, тамъ границы какъ бы исчезаютъ. Тамъ само пространство какъ бы становится шире и шире растворяются двери великой церкви Христа, двери храма стоящаго на скалѣ... Общая вѣра, не знающая границъ, является могущественной связью, соединяющей во едино всѣхъ католиковъ. Теперь къ этой столь почтенной старой связи мы добавляемъ новую: общечеловѣческій единый для всѣхъ языкъ. Не можетъ подлежать какому либо сомнѣнію, что истинно всеобщій языкъ является достойнымъ облизать одно съ другимъ, облегчить взаимное пониманіе и направить людей ко взаимной любви и заботѣ. Съ появленіемъ

единого общаго языка тушуются контрасты и онъ даетъ печатному слову возможность проникать въ отдаленнѣйшіе уголки свѣта и устраняетъ малѣйшую тѣнь взаимнаго непониманія. Общій языкъ есть путь къ сердцу, путь къ миру“...

„Altdamer Landesbote“, 7/1, даетъ выдержки изъ книги Сергѣя Винкельмана „Der Esperantismus“, которая является однимъ изъ самыхъ серьезныхъ сочиненій на нѣмецкомъ языкѣ по этому вопросу.

Въ „Missionsblatt des Allgemeinen evangelisch-protestantischen Mission-Vereins“ за прошлый годъ есть также нѣсколько статей о международномъ языкѣ вообще и Эсперанто.

„Dokumente des Fortschritts“. XII 1910: статья А. Берендта „Объ успѣхахъ и практическихъ примѣненіяхъ языка Эсперанто“.

„Deutsche Warte“ ведетъ еженедѣльную хронику эсперантскаго движенія.

Въ № 12 нѣмецкаго журнала любителей естествознанія „Kosmos“ мы находимъ интересную статью д-ра Э. Климке: „Наука и Языкъ“.

„Deutsche Warte“ въ своемъ отдѣлѣ „Esperanto-Warte“ охотно помѣщаетъ оригинальныя статьи общаго интереса объ Эсперантизмѣ и на языкѣ Эсперанто. Адресъ редакціи: Berlin SW. 48, Friedrichstr. 240/41.

Сочувственные статьи объ Эсперанто также можно найти въ слѣдующихъ журналахъ и газетахъ:

„Kreisblatt“, 26, II: „О сущности и успѣхахъ языка Эсперанто“.

„General-Anzeiger“, 27, II: „Эсперанто и его услуги Красному Кресту“.

„Deutsche Reichspost“. Stuttgart 23, II: „Культура и Эсперанто“ д-ра Э. Климке. — Таже статья напечатана и въ „Hagener Zeitung“.

„Wernigeroder Zeitung“ I, 12; 4, 12. Переводъ статьи „Kiel mi fariĝis Esperantisto antaŭ tridek jaroj“, впервые появившаяся въ „Universo“.

„Zeitschrift für Fabrikanten und Händler“, статья инженера Германа Вебера: „Эсперанто какъ языкъ для международныхъ сношеній“.

„Bankbeamten-Zeitung“, No. 23: „Эсперанто на практикѣ“.

„Bünder Tageblatt“ 31/12. 10. „Münsterischer Anzeiger“ 31/12. 10.

Echo der Gegenwart, Aachen, 26, 12. 10: Allensteiner Zeitung, 29, 12; Abendzeitung, 28, 12 kaj Postzeitung 29, 12, Augsburg; Börsen-Courier 12, 1 kaj Vossische Zeitung, 12, 1, Berlin: Charlottenburger Zeitung; Neue Zeit, 8, 1, Journal 12, 1 kaj Neueste Nachrichten, 28, 12; Dresden; Freiburger Zeitung, 3, 1, Freiburg i. Br; General-Anzeiger Nürnberg-Fürth, 9, 1; Erfurter Allgemeiner Anzeiger, 7, 1; Oberschlesische Wanderer, Gleiwitz, 7, 1; Tagespost, Graz, 8, 1; Saale-Zeitung Halle a. S., 13, 1; Neueste Hamburger Zeitung, Königsberg i. Pr., 28, 12; Königshütter Tageblatt, 13, 1; Liegnitzer Tageblatt, 14, 1; Tagespost, Linz a. D., 28, 1; Neueste Lodzer Zeitung, 29, 12; Lübeckische Nachrichten und Eisenbahn Zeitung, 15, 1; Merseburger Korrespondent, 15, 1; Münchener Neueste Nachrichten, 14, 1, 15, 1; Münchener Zeitung, 29, 12; Fränkischer Kurier, Nürnberg, 9, 1; Nachrichten für Stadt und Land, Oldenburg i. Grh., 14,

1; *Tägliche Rundschau*, Schweidnitz, 25, 12; *Abendpost*, 15, 12; *General-Anzeiger, Neueste Nachrichten*, 14, 1 kaj *Ostsee-Zeitung*, 14, 1 Stettin; *Teplitzer Zeitung*, 13, 1; *Wiesbadener Zeitung*, 13, 1.

Редакция Звѣзды Риги проситъ своихъ читателей о присылки ей свѣдѣній о тѣхъ газетахъ

и журналахъ, въ коихъ помѣщаются статьи объ Эсперанто и эсперантскомъ движеніи.

По словамъ „*Eho Esperantista*“ извѣстный французскій изобрѣтатель и воздухоплаватель Фарманъ — убѣжденный сторонникъ Эсперанто.

О литературныхъ переводахъ на Эсперанто.

Pri la literaturaj tradukoj en la lingvo Esperanto.

Въ этомъ отдѣлѣ будутъ помѣщаться свѣдѣнія о переводахъ еще не опубликованныхъ. Редакция покорнѣйше проситъ лицъ заинтересованныхъ не отказать ей въ присылкѣ свѣдѣній о таковыхъ.

М. Каусъ. Евреи. Разсказъ Е. Чирикова.

Д-ръ А. Фишеръ. Соч. Н. Гоголя. Портретъ. Повѣсть. — Соч. А. С. Пушкина. Встрѣль. Разсказъ. — Соч. И. С. Тургенева. Три Встрѣчи. Повѣсть. — Соч. Г. Петрова. Опоздавшие Маги. Восточная сказка.

М. Шидловская. Соч. Л. Толстого. Гдѣ любовь, тамъ и Богъ. Два Старика. Суратская Кофейня. Первые Воспоминанія. — Соч. А. Чехова. Гриша. Спать хочется. Бѣда. Припадокъ. — Соч. М. Горькаго. Человѣкъ. — Соч. И. Тургенева. Странная Исторія. — Соч. Графа А. Толстого. Князь Серебряный. Романъ.

En tiu-ci fako ni donos informojn pri la tradukoj ne ankoraŭ publikitaj. La Redakcio petas sciigi ĝin pri tiuj laboroj, faritaj aŭ farataj.

М. Каус. Na tym padole płaczu. En tiu plorejo Novelo de Przybyszewski. — La Hebreoj. Rakonto de E. Ĉirikov.

D-ro A. Fiŝer. Portreto. Novelo de N. Gogol. — La Elpafo. Rakonto de A. S. Puŝkin. — Tri Renkontoj. Novelo de I. S. Turgenev. — Malfruigintaj Maĝoj de G. Petrov. — F-ino M. Ŝidlovskaja. El L. Tolstoj. Kie estas Dio, tie estas amo. Du Maljunuloj. Surata Kafejo. La unuaj Rememoroj. — El A. Ĉehov. Griĉjo. Dormi mi deziras. Malfeliĉo. Paroksismo. — El M. Gorkij. La Homo. — El J. Turgenev. — Stranga Historio. — Princo Serebreny Romano de grafo A. Tolstoj.

Pri rusa literaturo en Esperanto.

А. Потехина начала переводъ полного собранія сочиненій своего покойнаго отца А. Потехина. Двѣ вещи уже готовы. Привѣтъ храброй піонеркѣ!

Estas sciate, ke el nacia lingvo plej bone tradukas en Esperanton (certe-lau la originalo) naciaoj, en kies lingvo estas verkita la tradukata originalo, aŭ pli simple: el la rusa plej bone tradukas ruso, el la germana — germano k. t. p. Kompreneble, la tradukanto devas posedi literaturan talenton kaj perfekte koni Esperanton. Ni jam havas multe da tradukoj el rusa lingvo, tradukoj tre seriozaj kaj bonstilaj, kaj ne malproksime estas la tempo kiam ni havos plenajn verkarojn de plej gravaj rusaj klasikuloj.

Sed ekzistas ekskluzivaj okazoj. Antaŭ 3 jaroj en Peterburgo mortis eminenta rusa verkisto A. Potehin. Kiu scias, ĉu baldau aperus liaj verkoj en Esperanto? Sed la sorto favoris al Esperanto: la filino de la verkisto, fr-ino Angelino Potehin, ekkonis nian lingvon, ekamis ĝin kaj ekdeziris traduki en ĝin ĉiujn verkojn de sia patro kun speciala celo konatigi kun ili la eksterlandulojn. Post longa funda studado de la lingvo (dum tuta jaro) ŝi alpaŝis al la tradukado. Nun estas tradukitaj du verkoj kaj komencita la tria.

Kiu konas apartan karakteron de l' verkoj de A. Potehin, tiu komprenos ke pli bonan tradukon farus neniu krom la filino, pli ol kiu ajn konanta la spiriton de l' aŭtoro, la kordojn de lia muzo kaj tiun apartan provincan idiomon en kiu parolas

multaj herooj de multaj liaj verkoj. Tio estos traduko kiu vere spegulos la originalon.

Oni povas nur bedaŭri ke mankas eldonistoj kiuj povus tuj eldoni ĉiujn tradukitajn verkojn.

T. ŜĈAVINSKI.

Бразильская Лига Эсперантистовъ организовала конкурсъ для перевода сочиненій бразильскихъ авторовъ на языкъ Эсперанто.

Brazila Ligo de Esperantistoj aranĝis konkurson de tradukado de la verkoj de Brazilaj aŭtoroj.

Изъ писемъ полученныхъ Редакціей

EKSTRAKTOJ EL LA LETEROJ RICEVITAJ DE LA REDAKCIO.

El Varsovio: „Mi deziras al Via revuo plej bonan sukceson. La enhavon mi trovas bona; mi ne dubas ke vi kiel eble plej multe zorgos pri la pureco de la stilo.“ L. Z.

El Tifliso: „Mi estas ravita pro la trafa enhavo kaj bela eksterajo de „Riga Stelo“...“

„Ĝenerale Via revuo faras tre agrablan impreson, multe pli bonan ol...“ D-ro A. F.

El Dresden-Köçenbroda: „Akceptu nun ĉar vi transpaŝis la Rubikon, miajn plej korajn sincerajn gratulojn. Estu la sorto feliĉa al vi, ke vi neniam bedauros la entreprenon. Por honorigi la verecon: via ĵurnalo estas pli bona ol mi, — pardonu! — atendis ĝin. Precipe, vi efektive trovis programon originalan.“ D-ro F. T.

El Stuttgarto. „Mi bone ricevis viajn belajn kajerojn, kaj preskau ĉiujn disdonis al interesemuloj.“ P. Ch.

El Kovno: „Mi petas Vin akcepti miajn plej sincerajn bondezirojn al Via Riga Stelo.“ A. M.

El Rejica: „Mi dankas Vin por la sendita al mi ekzemplero de Riga Stelo. La rusa esperantistaro jam delonge bezonegis tian ĵurnalon kaj mi deziras al ĝi, kies programon mi varme aprobas, sukceson kaj grandnombran abonantaron kaj mi gratulas Vin pro la lerta plenumo de redaktora tasko. La ĵurnalo estas samtempe bonega propagandilo. Mi montris ĝin al kelkaj lokaj esperantistoj kaj ili promesis nepre aboni ĝin.“ B. B.

El Riga: „Mi tre ĝojis pri la komenco de bona afero, kiu estos akcelema la proksimigon de Ama regno sur la tero. Kore deziras mi la sukceson al via „Riga Stelo“, kiu helpu al la homoj alproksimiĝi al la suno de Vero kaj maldorme ekvidi „La pacon sur la tero kaj la bonvolemon inter la homoj.“ A. K.

El Tomsk: „Via „Riga Stelo“ estas tre bela kaj interesa; la presitaj nomoj de la Redakcia Komitato kaj de la kunlaborantoj garantias interesan enhavon kaj la plej bonan esperantan stilon. „Rezume la tuta impresado de Via „Riga Stelo“, lau mia opinio, estas bonega kaj ĉiuj veraj espe-

rantistoj sendube tute aprobas Vian konfeson esprimitan en la fino de l'artikolo: „Pri la esenco de la Esperantismo“ kaj kunigos kun „Riga Stelo“. K. S.

El Torino: „Dankon por „Riga Stelo“, al kiu mi auguras eminentan sukceson.“ G. P.

El Rostov-sur-Don: „Kun granda ĝojo mi salutas la aperon de via belega „Stelo“ kun ĝia tiel lerte pripensita programo, tiel serioze starigitaj celoj kaj tiel bela eksteraro; oni ne bezonas esti profeto por antaŭdiri al Via „infano“ rapidan kaj tute merititan sukceson...“

D-ro A. V.

Certe ne ĉiuj aklamoj estis tiel favoraj, & kuragigaj, sed ĉu ne estas pli prudente, ke ni, lau la proverbo: „au bone au nenion“, nun metu punktojn. . . . RIGA STELO.

ОТВѢТЫ Редакціи. — Respondoj de la Redakcio.

Al multaj samideanoj & gazetoj diversfakaj, diverslingvaj, diversnaciaj en Riga, en Ruslando, en Europo & en Usono! Plej koran dankon por via kunfrata saluto & bonveno esprimita al „Riga Stelo“!

СОДЕРЖАНИЕ.

Къ нашимъ читателямъ и сотрудникамъ. Что далъ намъ 1910 годъ? Наша программа. Наши приложения. ВОПРОСЫ ЯЗЫКА: Объ эсперантскомъ стилѣ (окончаніе). Происшествіе. Почему Идо въ роли международного языка не можетъ стать выше Эсперанто? Проф. П. Кристаллера. УНИВЕРСАЛЬНАЯ ЭСПЕРАНТО-АССОЦІАЦІЯ. СПУТНИКЪ ПО РИГѢ: Памятникъ Петру I. КОНГРЕССЫ: Рѣчь д-ра Л. Заменгофа на I Конгрессѣ. Молитва „Надѣющихся“ ЭСПЕРАНТО НА ПРАКТИКЪ: Преподаваніе. Эсперантская жизнь. ХРЕСТОМАТІЯ для дѣтей и начинающихъ. ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОТДѢЛЪ: Левъ Толстой. Смерть Ивана Ильича. Искры: Мысли русскихъ писателей. Сонъ, стихотвореніе Шринда. ВЕСЕЛЫЙ УГОЛОКЪ. ХРОНИКА. БИБЛИОГРАФІЯ. ГАЗЕТЫ И ЖУРНАЛЫ. Полученные эсперантскіе журналы. Изъ писемъ полученныхъ Редакціей. Отвѣты Редакціи. Адреса лицъ желающихъ переписываться. Объявленія.

ENHAVO.

Al niaj legantoj & kunlaborantoj. Kion donis al ni la jaro 1910? Nia programo. Niaj Suplementoj. LINGVAJ DEMANDOJ. Pri la Esperanta stilo (*fino*). Okazintaĵo. Nekonitaj opinioj de eminentaj homoj pri la lingvo internacia & Esperanto. Kial Ido en la rolo de internacia lingvo ne povas superi la lingvon Esperanto? de Prof. P. Christaller. UNIVERSALA ESPERANTO-ASOCIO. GVIDILO TRA URBO RIGA & MARBORDO. Monumento de Petro I. (*kun bildo*). KONGRESOJ. Parolo de d-ro L. L. Zamenhof c'e malfermo de I Kongreso Esperanto. Preg'o de la esperantistoj. ESPERANTO EN LA PRAKTIKO. Instruado. Esperanta vivo. KRESTOMATIO por infanoj & komencantoj. Vulpo & Leporo. Serco de studento. LITERATURA FAKO. Leo Tolstoj. La morto de Ivano Iljic'. Trad. de f-ino A. Ŝarapov. Fajreroj. Sentencoj de rusaj verkistoj. Song'o, versaj'o de Srind. RIDFAKO. KRONIKO. BIBLIOGRAFIO. GAZETARO. Gazetoj ricevitaĵ de la Redakcio. Pri la literaturaj tradukoj en la lingvo Esperanto. POSTKESTO. El la leteroj ricevitaĵ de la Redakcio. Respondoj, de la Redakcio. Koresponda Fakoj. Anoncoj.

Kiu deziras ricevi senpage Oficialan Jarlibron por 1911 de Universala Esperanta Asocio, tuj abonu la revuon „Riga Stelo“!

Редакторъ-Издатель В. Ф. ШМУРЛО.

La Redaktoro-Eldonanto W. F. ŜMURLO.

Типографія „Rigaer Tageblatt“ (Павель Керковиусъ), Рига, Домская площадь 5.

GERMANA ESPERANTISTO

Monata gazeto por la vastigado de la lingvo Esperanto
Monatsschrift für die Verbreitung der Esperantosprache

Tiu ĉi gazeto, unu el la plej malnovaj esperantaj ĵurnaloj, estas redakta ta esperante kaj germane, kun ĉiam variita enhavo: Originalaj au tradukitaj artikoloj pri ĉiuj temoj, propagando, kroniko, literaturo, bibliografio, korespondo, konkursoj, konsiloj por la praktika vivo, instruoj por lernantoj, oficialaj informoj ktp.

Jara abonprezo 3 M. (1.50 Sm.) en ĉiuj landoj. Prova abono por 6 monatoj 1.50 M. (0.75 Sm.)

Esperanto-Verlag Möller & Borel,
Berlin SW. 68, Lindenstr. 18/19

LA REVUO.

Internacia monata literatura gazeto en la lingvo

ESPERANTO

Redaktata kun la konstanta kunlaborado de
Dro L. L. ZAMENHOF
kaj de eminentaj Esperantistoj de l'tuta mondo.

Eldonata de la 1a de Septembro 1906
de
la Librejo HACHETTE et Cie
Kaj Korespondantoj

Jara abono: R. 2,80
Unu numero: 25 Kop.

ĉe Librejo Esperanto, 26, Tverskaja, Moskva.

Суммы меньше одного рубля можно пересылать въ Редакцію почтовыми марками или купонами. Больше одного рубля — почтовымъ переводомъ или чеками Лондонскаго Эсперанто-Чекбанка.

Sumoj malpli ol 1 Sm povas esti sendataj al la Administracio de RIGA STELO per poŝtmarkoj au respondkuponoj. Pli grandaj — per poŝtmandatoj au ĉekoj de Londona Ĉekbanko Esperantista.

KORESPONDA FAKO.

Deziras koresp. per ilustritaj kartoj.

M. Shirokov. Riga, Nikolaistr. 52/12.

Karl Lauss. Riga. Weissenhofsche Str. 6.

Gejunula Grupo Esp. & Grupo de Esperanto-Gelernantoj, laboristoj, komizoj, deziras korespondi kun samideanoj. Unuan karton oni adresu al kursestro: s-ro B. Breslau. Rejica, gub. Vitebsk.

Per ne ilustritaj kartoj.

H. Leitong. Omsk, Kontoro Fient.

N. Ustjujaninov. Omsk, 2 Podjačeskaja, N 9.

Apartaj deziroj,

V. E. Cheshihin, advokato, beletristo, ĵurnalisto & muzikverkisto deziras korespondi kun samprofesiuloj ĉiulandaj. Riga, Mariastr. 3.

Тарифъ для объявлений. Tarifo por Anoncoj.

1 Рбл. = 1 Sm = 2 Mk.

Плата: за 1 разъ	2 раза	5 разъ	10 разъ
Prezoj por unufoja enpresoj	2-foja	5-foja	10-foja
1 pag'o Sm 25,00	Sm 40,—	Sm 75	Sm 100
1/2 " " 15,00	" 25,—	" 50	" 70
1/4 " " 8,00	" 15,—	" 30	" 50
1/8 " " 4,50	" 8,—	" 20	" 30
1/16 " " 2,50	" 4,—	" 10	" 20
1/32 " " 1,00	" 1,50	" 4	" 10

Эспер.-Корреспонденция
Koresponda Fako

1 adreso	1 × presata kostas Sm 0,20	Суммы до од-
1 " 2 × " " " 0,30		ного рубля мо-
1 " 5 × " " " 0,60		жно высылать
1 " 10 × " " " 1,00		марками.

Sumoj malpli ol 1 Sm estas akceptataj en poŝtmarkoj & respondkuponoj. Pli grandaj — per poŝtmandatoj au ĉekoj de Londona Ĉekbanko Esperantista.

1 рубль = 1 Sm = 2¹/₂ fr. = 2 Mk. = 2 shil. = 0,50 dol.

Ĉekbanko Esperantista

20% da interezo sur ordinaraj tirkontoj. Sumoj forti-reblaj per ĉekoj au transpagiloj.

21½% da interezo sur deponaj kontoj. Sumoj pag-eblaj lau peto. — Kontoj de 10 Sm kaj pli grandaj sumoj estas malfermotaj sen ia kosto.

Skribu por la regularo.

ЧЕКБАНКЪ-ЭСПЕРАНТО. ВЪ ЛОНДОНЪ.

Требуйте проспекты!

LONDON SW, MERTON ABBEY.

Georg Kossak

Königsberg (Prusujo)
Konsulo por komerco
kaj industrio de U. E. A.
Komerca reprezentado
de firmoj por nutraĵoj.
Oni koresp. esperante.

Natura pura abelmielo

el la bavara altmontaro!
Mi sendas poŝkeston
(5 kg) per pagoŝargo de
10, — M., afrankite en
Germanujo.

Fritz Mayerhauser,
Bad Reichenhall, Bavarujo

Книжный Магазинъ К. Г. Зихманъ РИГА, ТЕАТРАЛЬНАЯ, 9.

Л. Заменгофъ , Полный Учебникъ съ двумя словарями.	25 коп.
Л. Заменгофъ , Основы Международного Языка	35 "
Л. Заменгофъ , Полный Словарь Эсперанто-Русский	80 "
Н. Корзлинскій , Русско-Эсперантскій Словарь	175 "
Т. Щавинскій , Полный Курсъ. 2-ое изд. 1910	60 "
Д-ръ А. Фишеръ , Esperanta legolibro. Тифлисъ 1910	30 "
А. Сахаровъ , На Пути къ Братству Народовъ	60 "
N. Turgenev , Patroj & Filoj.	100 "
N. Turgenev , Anjo	25 "
A. Kazbek , Nino	3 "
L. Andreev , Ben-Tovit	10 "
К. М. Стрижевъ , О Международномъ Языкѣ	10 "
La Evangelio , Sankta Mateo	30 "
J. Borel , Lehrbuch der Esperanto-Sprache mit Schlüssel	94 "
P. Christaller , Wörterbuch	260 "

Принимается подписка на журналы: „La Ondo de Esperanto“, „Riga Stelo“ и „Germana Esperantisto“.

SKRIBMAŜINO

„Ideal - Polyglott“

kun 126 literoj

Sola sistemo en la mondo, skribanta sen ia interŝango de literoj kaj la lingvon esperantan, polan kaj ankau ĉiujn aliajn lingvojn, eĉ la rusan.

Detalojn sciigas la eltrovinto

MAKS KLAČKO

RIGA, Scheunenstr. 19.

МАКСЪ КЛЯЧКО

РИГА, Сарайная ул. 19.

Ĉiu Esperantisto devas regule legi.

ESPERANTO.

Duonmonata internacia gazeto.

Direktoro: H. HODLER.

Tutmonda informilo. :: Ĉiulandaj korespondantoj.

Socia vivo — Komerco — Geografio — Ideoj kaj faktoj — Kongresoj kaj festoj — Aerveturado — Esperantistaj manifestacioj — Diversaj statistikoj — Esperanto-Movado — Arto kaj literaturo — Felietono — Rubrikoj por korespondado, petoj kaj proponoj.

Oficiala organo de Universala Esperanto Asocio (U. E. A.)

„Esperanto“ aperas la 5an kaj 20an de ĉiu monato.

Jara abono: simpla eldono Sm 2,00.— luksa eldono (sur pli bona papero) Sm 2,500.

Oni akceptas nur tutjarajn abonojn!

Direkcio: 10. rue de la Bourse 10. Genève, (Svisujo)

Specimeno senpage lau peto!

Estas malfermita por 1911 jaro abono de la gazeto

„LA ONDO DE ESPERANTO“.

(lau la adreso: 26, Tverskaja, Moskvo, Rusujo).

Jara abonpago 2 rubl. (2,120 sm.)

Dum la 3-a jaro de sia ekzistado tiu ĉi sola ĉiumonata regule-perioda organo de rusaj esperantistoj senpage donos al siaj abonantoj, krom 12 16-paĝaj numeroj, la librojn:

1) A. Rivier. En Rusujo per Esperanto.

(130-paĝa originala priskribo de peresperanta vojaĝo de la Alĝera aŭtoro en Rusujo).

2) V. Devjatnin. Plena Verkaro.

3-a vol. 140 paĝa libro.

Apartaj kajeroj de la jurn. 15 sd., de la verko de Rivier 64 sd., Devjatnin 65 sd.